

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

Vita S. Stephani Iunioris, qui propter Imaginum venerationem martyrio
functus est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

sto domicilium parare studebat: corpus ab omni spurcicia continens, & parsimonia ceterisque virtutum quibus suis ornamentis exercens ac componens.

Cogitur S. Bilhildis nubere.

Quod quidem ut rectius perficeret, in virginitatis proposito perseverare omnibus modis conabatur: sed vidua parentum voluntate, nupsit cuidam viro nobili & militari. Etsi autem matrimonij legibus esset subiecta, Christi tamen, quem toto corde dilexerat, obsequijs sedulo incumbere. Non multo inde elapso tempore, cum iam vnius prolis mater esset, marito in bello defuncto, prole etiam paulo post vitam exempta, ex consilio Sigeberti Episcopi Moguntini sui avunculi, Moguntiam commigrat: renunciatisque patrimonij amplissimis censibus, ut pauper & expedita Christum sequeretur, areolam ibidem est adepta, in qua ecclesiam in honorem Dei genitricis semperque virginis Mariae construxit.

Sigebertus Episcopus Moguntin.

S. Bilhildis conditio monasterium.

Quo in loco sanctarum foeminarum conuentu numerofo collecto, quantum sufficere posset praediorum ad communem sustentationem, ijs contulit. In quibus ipse quoque pie viuens, non solum corpori eis necessaria, sed etiam sancta conuersationis exempla suppeditabat. Interim misericors Deus, famulam tuam diutius in vnum laborare non permittens, quibusdam sanctis eiusdem monasterij virginibus eam tantum catechumenam esse, necdum baptismi gratiam percepsisse, reuelat. Hoc illa cognito, Episcopum consulit: qui & ipse diuina reuelatione edoctus, eam regenerationis aqua censuit abluendam. Baptismo igitur percepto, multo feruentior illa Dei laudibus & pijs exercitijs instabat: donec graui tacta infirmitate, praesens seculum reliquit quinto Calendas Decembris. Sepulta a clero & populo Moguntino in basilica, quam suis ipsa sumptibus exaedificari curauerat: Vbi deinceps plurimis miraculis claruit.

Abit e vita.

VITA SANCTI PATRIS NOSTRI STEPHANI IVNIORIS, QUI MARTYRIO FVNCTVS EST TEMPORE Constantini Copronymi, propter sanctarum imaginum honorem & adorationem, de sumpta ex Regine matris Bibliotheca, interprete D. Iacobo Billio Pruneeo, S. Michaelis in Eremita Abbate doctissimo. Nos vero, ut per multas alias, Lectori gratificaturi, eam in capita distinximus. Habetur in operibus Io. Damasceni auctoris, post tres de Imaginibus orationes, ubi idem Billius ad pium Lectorem sequentem subiecit praefatunculam.

Post tres Damasceni de Imaginibus orationes commode me facturum existimaui, si Stephani Iunioris, qui pro earundem imaginum cultu ac defensione, Constantini Copronymi tempore, hoc est, non multo post Damasceni obitum, crudelissima morte affectus est, vitam prudem a me de Greco in Latinum conuersam, ac nunc primum editam subnecterem: quo Christianus Lector de eadem re, non modo literis consignatum, sed etiam sanguinis profusione confirmatum testimonium praesto habeat.

VITA.

Novembr. 28. Cap. I.

Vtile est p. bos viros laudare.

IVINA quaedam res est virtus, ac digna qua plurimis laudibus efferatur: non eo tantum nomine, quod amplissimam ijs, a quibus amatur, mercedem rependit, sed etiam quia vel sola sui commendatione auditores ad se pertrahere, ac zeli aculeum in eorum animis infingere potest. Operae precium est igitur eos, qui virtutis amore praediti sunt, beatos praedicare, atque eorum vitam omnibus narrare. Sic enim & erga eos debito munere perfingemur, & alios ad suam ipsius amoris excitabimus. Quoniam itaque vndique optimus ille ac praestantissimus Stephanus, cuius nunc vitam commemorandam suscepimus, ex eorum numero extitit, qui virtute insigniter amantur, summoque ipsius desiderio flagrant, exponamus oportet primum, quinam ipsi ortus, quaque disciplina atque institutio extiterit: (nam ne ea quidem eiusmodi est, ex qua nulla ad pios viros utilitas & oblectatio reditura sit:) deinde monasticas ipsius palastras, ac demum quae in martyrio suo luculenter ac praclare gessit. Tulit igitur egregium hoc germen do-

mina verè ac regina vrbium Constantinopolis. Nostrum enim atque indigenum germen hic est, ac diuinus ipsius fœtus & planta Stephanus: quæ & prima virtutis ipsius fructus degustauit, & nunc etiam vtilitatem metit, ac miraculis summa cum voluptate fruitur, alumno videlicet suo iucundissimè acquiescens. Natus est autem Anastasij tempore, qui tum imperij sceptrum tenebat, atque alio etiam nomine Artemius vocabatur. Pij porro ipsi parentes fuerunt, atque integerrima fide præditi: qui cum opibus ac facultatibus minimè carerent, non tamen parem ijs duntaxat animi inductionem ac voluntatem habebant, sed longè maiorem ac copiosiore. Hoc autem liquidò demonstrat benigna atque ingens erga egentes liberalitas, ac summa in danda elemosyna hilaritas ac munificentia. Quò etiam illud accedebat, quòd ad diuina templa sine vlla intermissione munera offerebant. Quæ etiam ipsa, magis quàm quicquam aliud, illum verè Stephanum, illam, inquam, ingentem pietatis eorum ac virtutis mercedem, ipsis attulerunt. Nam cum primò duarum filiarum parentes extitissent, mascula tamen prole carebant. Atque hoc infortunium pijs viris non paruum videbatur. Nòrunt hoc profectò, qui liberos procrearunt. Propemodùm enim non minus molestum est ijs, qui gignunt, masculo foetu carere, quàm si prorsus liberorum expertes essent. Ob eam causam & in diuinis templis assidue versabantur, & à Deo obnixis precibus perpetuò contendebant, vt sibi hoc suo voto frui daretur. Idque tum potissimùm faciebant, cum ad Deiparæ templum, quod Blachernis situm est, sese conferrent.

Patria S. Stephani, & natiuitatis tempus,

Masculina prole carere, idem penè est quod orbum esse.

Cap. 2.

1. Reg. 1.

Vifio matris eius.

Parentes, cum S. Mariæ Virgini offerunt.

Germanus Archiepiscopus Constantinopolitanaus.

Is benedicit S. Stephano adhuc in vtero laterci.

S. Stephanus baptizatur.

Ac quodam tempore cum vno parasæues die peruigilium de more celebraretur, Anna ipsius mater (nam hoc ipsi, vt olim Samuelis matri nomen erat) cum, vt Scripturæ verbis vtar, plurimum sermonem effudisset, atq; orationem in longum produxisset, & cum Dei genitricis imagine, tanquam cum viua differuisset, seque, si quod optabat, consequeretur, ipsius filio, id quod peperisset, consecraturam esse receperat, sub orationis finem somno correpta, fœminam incredibili quadam, atque omni sermone præstantiore, forma præditam cernit: quæ & ipsius pedem vellicans, Abi, inquit, in pace muliercula. Est enim tibi in vtero filius, quem admodum postulasti. Hæc locuta ea, quæ apparuerat, discessit. Ipsa autem non sine magna admiratione confurgens, ob ea quæ audierat, intima voluptate perfundebar. Ac postea maturè in lucem edito filio, confestim velut præludium patrum intiens, ad Blachernense templum vnà cum marito proficiscitur, eumque ei, à qua acceperat, offert: Accipe, inquit, Dei mater hunc charissimum filium, quem beneficio tuo peperisti. Accipe eum, quem tibi & vnigenito filio tuo, etiam ante conceptionem dicaui. Hæc, & in eandem sententiam alia, cum dixisset, coniugemque manu prehensisset, Virginis imaginem ipsi ostendens, Hæc, inquit, vir suauissime, vt desideratum Stephanum parerem, mihi præstitit. Huic petitionem meam committens, voti compos extiti. Ambo igitur gratijs Dei genitrici actis, domum reuersi sunt. Sed hæc postea contigerunt. Interim autem sub illud tempus, quo Stephanus conceptus est, aliud etiam quiddam accidit, quod silentio nullo modo præterire deceat. Nam cum eximius vir Germanus in Patriarchicum thronum ascendurus esset, plebs ingenti frequentia ad maximum S. Sophiæ templum, ipsius videnti cupiditate concurrebat. Erat enim ille virtutis nomine clarus & illustris, atque in omnium linguis non sine voluptate versabatur. Vnà autem cum omnibus præclarum illud parentum Stephani par accurrens, scamnum quoddam occupabat: quò eum, quem cupiebat, è superiori loco intueri posset. Cum igitur ille per Ecclesiam transiret, statim mulier (ipsam enim eius, quem vtero gestabat, cura concitabat) Benedic, domine, id quod in vtero meo est, clamare cœpit. Ille autem perspicaci animæ oculo eum, qui vtero gestabatur, intuens, Benedicat hunc Dominus per primi martyris intercessionem, respondit. Apud omnes porro mulier affirmabat, se ea hora, qua hoc audisset, igneam flammam ex diuino illo ore proficientem vidisse. Vt igitur in lucem editus est, statim eum, vt magnus Germanus prædixerat, Stephanum appellarunt. Quandoquidem autem baptismi quoque luce collustrari eum oportebat, qui antè etiam quàm in lucem prodiret, illustratus erat, ad magnæ Sophiæ baptisterium itum est (Erat autem tum vespera magni Sabbati Resurrectionis Christi:) clarissimoque illi Germano in manus datur. Qui statim eum baptizat, atque vngit, eum, inquam, qui iam iamque spiritale Ecclesiæ vnguentum

RIUS
 DE
 VITI
 S

tum futurus erat. Domum itaque reuersi, cum iam puer ad eam aetatem venisset, quae studiorum capax esset, ad ludimagistros eum proficisci, ac disciplinis operam dare voluerunt. Is autem ad egregiam naturam laboris ac diligentiae penam adiungens, ad doctrinae perceptionem duplicis alae subsidio celerissime prouolabat, ac velut equus per planitiem currebat. Hoc porro sedulo agebat, non modo disciplinas, sed etiam virtutem sibi compararet: quod & per illas mentem, & per hanc mores exornare posset. Quinetiam in diuinorum oraculorum lectione tanto studio & cura versabatur, ut ea prompte ac memoriter recitaret, atque ingenio tanquam libro vteretur. Ac praeterea cum sacras aedes adiret, atque sacra Scriptura legeretur, rectus stabat, totusque in eorum, quae legebantur, auditione defixus erat, non genu flectens, non desidia languescens, non denique ad ea, quae dicebantur, obdormiscens, sed arrectis, ut dici solet, auribus auscultans: ne quid eum ex his quae recitabantur, effugeret. Id autem tum denique studio maiore facere videbatur, cum aliquid ex Iohannis Chrysofomi lucubrationibus legeretur. Nam incredibili quodam ipsius amore tenebatur, atque ex praesertim orationibus pendebat: id videlicet efficiens, ut quod de Sirenibus editum est, re vera in illis existeret. Atque hac ratione mores suos omni ex parte moderabatur atque componebat: adeo ut & os a iuramento purum haberet, inanem sermonem nec ipse proferret, nec proferentem alium audire sustineret, proximum autem nec iudicaret, nec maledictis proscinderet: opes porro, & delicias, & gloriam, forti animo contemneret: quietam ac frugalem vitam sequeretur, ac parsimonia magis, quam alij sumptuum magnificentia & profusione gauderet.

Cap. 3.
Leonis Iulianici tyranni.

Ea porro tempestate ille, non minus belluinis moribus, quam nomine Leo, adornata instructaque ad inuadendam tyrannidem coniuratione, ab Orientalibus partibus proficiscitur, atque in Theodosium, qui tum imperio potiebatur, imperum facit. Hic autem tyranno imperio cedit, ac quietem amplectitur: ut qui scilicet imperij iacturam ciuilibus bellis leuiorem duceret. Statim itaque furia illa imperium inuadit. Ac primum quidem vulpinam pellem induens, (nouum enim leoninae apud ipsum locus erat) orthodoxam fidem, ut si quis alius, se colere simulabat, impietatis foetum, quem pectore gerebat, occultans. Cum autem ad decimum iam imperij annum peruenisset, nec iam eam diutius animo premere ac continere posset, sceleratum foetum edidit: accitaque & coacta senatorum classe, absurdum illud & impium euomuit, Imaginum picturas formam quandam idolorum retinere inueniens, neque ijs cultum adhibendum esse, ne alioqui Deo loco imprudentes idola veneremur. Protinus igitur ingens tumultus a plebe excitatus est, ac mœstitiae nubes orthodoxorum Ecclesiam obtegebat. Quod ut vesipellus ille sensit, statim Gygis anulum vertens, ut obscurum esset quod agebat, laborabat, non videlicet leonis libertatem imitans, sed chamaeleontis potius in modum formas immutans. Non, inquit, huc spectat mea sententia, ut ea prorsus deleantur: sed hoc aio, sublimiore loco collocandas eas esse, ne ore quibus quam eas contingat, atque ita quodammodo rebus honore dignis contumeliam inferat. Quorsum hoc tandem, & quid moliens? Nimirum ut eas longe a nobis collocando, ac procul ab oculis nostris remouendo (ne eas facile aut cerneat, aut contingere queamus) paulatim, ut saepe nobis in his quos amamus visu veniat, in obliuionem incidamus, easque charas habere dediscamus, atque ita sensim & citra tumultum hoc a nobis obtineatur, ut eas nec adoremus, nec honore afficiamus. De hac impietate, quae & multum abstrusa, & multum iram appetentiae absurditatis habebat, cum certior factus fuisset Germanus, vir libera atque intrepida pietate praeditus, per quendam ex praecipuis Ecclesiae ministris haec ei mandat: Haudquaquam oportebat, Imperator, te, qui tum vitam, tum imperium a Deo accepisses, aduersus conditorem tuum insolenter extolli, atque, ut vulgo dicitur, non mouenda mouere, Patrumque terminos, quos illi antiquitus posuerunt, transferre studere. Etenim humana forma a Deo Verbo ex sancta & pura Virgine suscepta, cum omnis daemonum cultus extinctus est, tum omnis idolorum adoratio abscellit. At verò theandricae similitudinis imago Christi adoranda nobis & colenda perspicue tradita est, itemque illius, quae eum modo omni

Theodosius imperio cedit, id Leonem relinquens.

Leonis versutia.

Admonitio Germani Episcopi ad Imperatorem Leonem.

SUM

910
F7

Auxetianus
msō mona-
sticā vitā
gymnasii.

sterijs detondere, ad Auxentij montem se conferunt. Situs est porro hic mons etc
gione Byzantij, circa Bithynia prouinciam: vicinosque omnes montes altitudinem
longe superat: nomenque ab eo Patre traxit, qui primus in eo domicilium sibi fecit.
Hic autem locus ad vitā tranquillitatem non parum ijs adiumenti affert, qui eius
cupiditate tenentur: vt qui ab omni turba ac tumultu immunis sit. Est enim in ipsius
fastigio antrum quoddam, in quo Patres, sede per successionem sibi constituta, tan-
dem hinc in paradisum migrarunt. Siquidē post diuini viri Auxetij ē vitā discendum,
Sergius ipsius discipulus, tum vitę generi, tum anero successit. Hūc secutus est vir ad-
miranda virtute ornatus Bendianus. Demum sanctus Gregorius. Ac denique ille
Stephani antecessor, ac singulari mentis perspicacia p̄dixit Iohannes. Ad quem

Parentes S.
Stephani
rogant eum
donari veste
monastica.

beati huiusce viri parentes filium, quem ex promissione acceperant, duxissent, cum
precibus ab eo conten debāt, vt iptum exciperet, ac monastica veste donaret. Quem
vt senex intuitus est, ac perspicacissimis animæ oculis diuinam animę ipsius pulchri-
tudinem cognouit, morumque in tam tenera ætate grauitatem atque constantiam
animaduertit, promptē eum suscipit, leniterque ac placidē ad ipsius parētes, vt
inquit, Dei spiritus in hoc puero requiescit. Quocirca cum nocturnæ Dei laudes de-
more peractę essent, accitum puerum pro foribus antri fessit, ac plurimis verbis eum
erudit, atque ad spirituales palāstras acuit, monetque nē parentum amorem pluri-
quā Deum faciat. Hic enim, inquit, & finxit, & seruauit: illi autem persapē quos
adamarunt, perdidit, atque in pœnam coniecerunt. Hęc cum ille, aliaque huius
scopō consentanea monuisset, ac tanquā in optimam terram semina iecisset,
eum tonder, ac monastica veste induit, decimum sextum iam vitę annum agentem.

Quorundā
parentum
stultitia.

Cap. 6.
Monachus
factus vte
gesserit S.
Stephanus.

Protinus igitur Stephanus ad monastica certamina sese accingens, nullum con-
tinentiæ genus pratermisit. Nam & ieiunio ac vigilijs corporis impetus coerceretur,
& omnes voluptatum illecebras superabat, & iracundiam imperio tenebat. Ab in-
iuriarum autem acceptarum recordatione vsque adeo abhorrebat, vt non modō
eum, à quo molestia affectus esset, non vicisceretur, sed etiam beneficijs contrā affi-
ceret. Tanta rursus obedientiæ laude præstabat, atq; ad obsequendum adeo prom-
ptus erat, vt ob exuberantem obedientiæ atque humilitatis magnitudinem ijs po-
tissimum rebus delectaretur, quæ cum labore & molestia coniunctæ essent. Cui rei,
vt alia multa omittam, istud testimonio fuerit. Nam cum longo ab ipsis, ac difficili
interuallo, aqua ea, qua vtebatur, dissita esset, (erat enim in admirandi viri Auxentij
coemeterio, quod quidem ille adhuc superstes extruxerat, atque in sanctarum mu-
lierum monasterium consecrārat, ac Trychinariam, vel ob itineris asperitatem ac
difficultatem, vel etiam ob vestium ipsarum rigiditatem appellārat) eum, inquam,
longo interuallo aqua dissita esset, Stephanus eam quotidie ad antrum, tam ætate,
quā hyeme deferebat. Cumque non modō aquam, sed & alia omnia, quę necessa-
ria erant, illinc transferret, nunquā ramen aut desidia languere, aut querulum
vllum verbum emittere, aut consuetam regulam negligere visus est. sed semper eo-
dem, quo magister, gressu incedere, atque ipsius vestigijs hæere. Qui quidem ob
eximium suum erga Deum amorem, omnibusq; numeris perfectam & absolutam
virtutem frequenter gratias diuinitus consecutus est, & quidem eiusmodi, vt et-
iam brutis animantibus imperaret, eisque tanquā ministris vteretur. Canis enim
ipsi de more in monte assidebat. Qui quidem, si quādo Stephanum abesse conti-
gisset, (vt si fortē quidam ē vicinis monachis ad sanctum virum ventitassent: si qui-
dem quamplurimum erant in illis montibus monasteria, quæ tyrannus, partim
quia immodico venationis studio tenebatur, partim quia monachorum vestem, vt
quæ dura asperaque vitā monumentum ac symbolum esset, ac voluptuarios & de-
licijs deditos homines molestia enecare posset, insensē oderat, prorsus de medio
sustulit) canem illum de nomine vocabat, atque in charta quadam, ea qua necesse
erat, conscribens, eamque canis collo appendens, irā demum eum ad monasteri-
um descendere iubebat, ac literis illis ad præfectam perlatis quam ocyssimē reuerteretur.
Ille autem, non secus atque animal quoddam rationis particeps, statim imperata
faciebat, ac summa celeritate ad monasterium pergēs, præfectaq; cellæ adstans, ad-
uentum suum latratu significabat. Ac tum ij, qui in illo domicilio consuetum ipsius
ministerium agnoscebant, ad eum properabant, ac perfecta charta, quæ ea postula-
bat, exquebantur. Atq; irā iussis persunctus canis ad dominum rursus se referrebat.

Vestigij
sui magi-
stri semper
inharet, et
sanctitatem
sequens.

Bruta ani-
mā obe-
diunt eius
Abbati, Io-
hanni sci-
licet.

SUM
9
10
11
12

Contigit autem aliquandò, vt Stephanus ex aliquo ministerio reuersus diuinum illum Iohannem posito ad speluncæ fenestram capite acerbissimè flentem offenderet. Cùm autem ipse defixa humi fronte ab eo nequaquam, vt solebat, benediceretur, perdiu ad hunc modum humili prostratus, secum ipse reputabat, quorsùm tandem hæc patris lamentatio spectaret. At perspicacissimus ille vir cum animo suo veridans, ac deinde se erigens, Tua causa, inquit, charissime fili, tua, inquam, causa in hoc lactu fui. Planè enim hoc noui, fore, vt hic locus tua tempestate incrementum capiat: ac rursus ab impijs Imaginum hostibus euertatur. Ad quæ cùm Stephanus admodum dolenter imo corde ingemuisset, Quid autem, inquit, honorande Pater, an illud quoque fore prospexisti, vt vnà ipse peream, atque à peruersa doctrina vincar? Tum ille, Bona verba fili, inquit: nunquàm hoc accidat. Caterùm, vt Apostoli verbis vtar, vide quemadmodùm cautè ambules. Scriptum est enim, eos demùm salutem esse consecuturos, qui ad finem vsque perseverauerint. Hæc & alia monendi causa locutus, ea quæ ipsi in posterum euentura erant, apertissimè prædixit.

Cap. 7.

Iconoclastarum furorem Abbas præuidet.

Ephes. 5. Mat. 24.

Igitur eo tempore, cùm facerrimus Stephanus patrem suum carnalem ad Dominum proficisci relinquisset, spiritualis huiusce patris hortatu Byzantium petiit, ac iustis ipsi perfolutis, diuenditisque omnibus ipsius facultatibus, ac matre atque vna sorore assumptis (altera enim iam antè in Byzantino quodam cœnobio monasticè vitæ causa comam abiecerat) ad montem rediit. Cumque ipsius opera illæ à diuino sene benedictionem accepissent, ad mulierum monasteriũ ductas eas detondet, ac Dei cultui consecrat: matrisque carnalis atque itèr sororis pater spiritualis efficitur. Etenim hoc demum verè amoris ac confanguinitatis argumentum est, iisdem rebus gaudere atque idem vitæ genus complecti. Nam salioqui maiore ex parte homines sanguinem ementiri, ac generis propinquitatem adulterare comperum habeo. Postea autem reuersus in pristino vitæ instituto persistabat. Non multum temporis intercessit, cùm diuinus Iohannes suam ad Deum profectioem imminere sentiens, multis magnam Stephanum præceptis instruxit, atque extremum oscularus, debito iustis somno conquieuit, spiritumque suum immortalibus manibus commendauit. Statim itaque præstantissimus Stephanus, Patris morte per reseram significata, monachorum greges, tanquam cœnos ad fontes conuocauit: qui cùm beati Iohannis corpus conspectum religiosè ac reuerenter exosculati essent, orbitatemque suam deplorassent, in reliquiarum loco ipso condiderunt.

Cap. 8.

In quo vetus amor fitus fit.

Iohannis Abbatis obitus.

At enimuero nec imperfectus eorum, qui congruentè diuinæ legi vitam ducunt, nec successfulium expers est numerus. Nam & vita functo Moise locum ipsius expleuit Iosue: ac rursus recepto in altum Elia successor Elisæus, atque tum ipsius melota, tum duplicis gratiæ hæres designatus est. Ad eundemque modum beato hoc Iohanne ad Deum profecto, statim & speluncæ, & gratiæ, non duplicis solum, sed multò etiam amplioris, hæres spiritualis ipsius filius Stephanus extitit. Ergò angustissimam illam speluncam ingreditur, annos natus aliquantò plus quàm triginta. Atque apiculæ more in antrum seipsum includens, dulce virtutis mel conficiebat: sic nimirum se comparans, vt & laboribus se exerceret, ac per actionum sedulitatem fauos certo ordine, ac congruenti mensura componeret, & ijs, à quibus adibatur, illuminationem simul ac dulcedinem impertiret. Atque actuosas quidem ipse quoque, Apostoli ritu, manus habebat, conficiendorum scilicet retium, vt ille, artem colens. Atque insuper egregiè scribendi peritiam consecutus, describendis libris operam impendebat: vt qui non modo nemini oneri esse vellet, sed etiam habere cuperet, vnde egenti subsidium afferre posset. Ac spiritus fructus cernere erat in ipsius animo, tanquam in fecunda terra florescentes, hoc est charitatem, gaudium, pacem, mansuetudinem, longanimitatem, benignitatem: quos quidè fructus plerisque, eorum, qui ad eum ventitabant, optime imperitebat. Per multi quippè ipsius virtutes imitari cupientes, contubernium cum eo habere, ac sub eo præceptore viam in cælum ferètem tenere voluerunt. Quibus primùm quidem repugnabat, eosque contubernales habere renuebat, vt qui & molestiam ipsi facerent, & ipsius animum distrahere possent. Tandem tamen eos admittit: vt qui fors eum, qui ad se veniret, eiciendum non esse, à Christo didicisset. Primum igitur Marinum, probum virum, ac suauissimis moribus præditum suscepit, deinde Iohannem & Christophorum, postea Zachariam, pium hominem, diuinumque vitæ genus ad summum vsque gradum consecrantem, tum itèr improbum illud par Sergium & Stephanum, (de quibus inferiùs verba faciemus) ac sex insuper

Cap. 9.

Iosue 1. 4. Reg. 2.

Stephanus Iohani Abbati successit.

Ag. 18.

More Apostoli manuali vacat operæ. Gal. 5.

Iohan. 6.

Multi eius sanctitate celebres discipuli.

R I U L S
V III
5

Cap. 10.

alios, quorum nomina in eorum, qui in Christo vivunt, libro per scripta continentur. ac praelari cuiusdam coenobij locum tenebat: necessarii nimirum omnibus rebus Dei providentia ipsis, quantum sat erat, subministratis. Quinetiam divinitus afflati Patris cognomento, tanquam opibus quibusdam, ornabatur: ut qui ad hunc etiam usque diem Auxentij mons nuncupetur. Quem quidem Deo inivisus tyrannus, sancti viri odio percitus, solo aequavit, atque Auxentianum collem potius nuncupari voluit. Quandiū igitur in eo Stephanus praecceptoris munere fungebatur, ex hoc antro, tanquam ex sacrosancto quodam adyto, prospiciens, huic sancto discipulorum choro praeccepta ac documenta dabat, quibus animus ad virtutem eruditur. At cum discipulorum numerus cresceret, atque ad viginti usque progressus fuisset, ipse maioribus dignum se censens (illecebrosa enim res virtus est, sui que studiosis maioris incrementi cupiditatem semper iniicit, non secus atque avaris pecunia) atque etiam alioqui tranquillam & ab omnibus negocijs feriatam vitam vnicē amans, ac denique asperiori vitae generi corpus addicere constituens, praedictum illum Marinum eorum antistitem ac moderatorem creat: ipse autem peragrato prorsus montis cacumine, cellulam spelunca illa longē minorem extruit, latitudinis non plus quam sesquicubitum habentem, longitudinis autem cubitos duos. Ad orientalem autem partem concha formam effingit, ea altitudine, ut curvato corpore vix illic stare possit: reliquam autem partem tecti expertem relinquit.

Illecebrosa res est virtus.

Marinum suis discipulis praeficit, ut liberius Deo vacet.

Cap. 11.

Iam autem duos & quadraginta annos natus, vna ex sacratissimis noctibus, cum Marinum clam vocasset, ei que, quid in animo haberet, aperuisset, (necdum enim curquam exploratum erat, cur locum illum extruxisset) vna cum eo profectus, in parva illa & sepulcri similitudinem referente domuncula seipsum includit. Sic igitur, cum monachi omnes matutinis precibus perfundi, ad speluncae vestibulum venissent, flexisque capitibus paternam sibi benedictionem, ut mos ferebat, sibi donari postulassent, nec vox Patris usquam exaudiretur, in magna animi perturbatione versari coeperunt. In speluncam itaque, videndi illius desiderio, insiliunt. Quem ut minime reppererunt, luctibus & querelis sese afflictabant. Ac postea, alij aliō dispersi, gemitibus & lachrymis Pastorem vestigabant. Quorum cursitationem ac fletum diuinus ille vir sentiens, leni & amica voce agnos vocavit. Illi itaque ad eum currentes, atque illud angustia permolestum domiciliū conspicientes, Ecquid hoc est (calentes lachrymas ex oculis emittentes dicebant) ecquid inquam, hoc est, Pater? Cur tantis vitae asperitatibus te ipsum addicis, praematuram nobis velut orbitatem moliens? Tum ille, Quis tandem aliter facerem, inquit, o filij, cum arcta, ut Scriptura docet, atque angusta sit via, quae in caelum ducit? Quod ut illi audierunt, nil aliud adiecerunt. hoc tantum ab eo petierunt, ut cella suae tectum adderet, ac non ita sub dio vitam traderet. Qui rursus, cum tecti cuiuslibet loco sibi caelum sufficere respondisset, ad hunc modum perstabat, contrarias inter se aëris mutationes ferens. Nam & per aestatem solis ardore flagrabat, & per hyemem frigore rigebat. Adhuc etiam vna melora, ea que parua ac vili, tegebatur, ac stoream solam ad breuem somnum adhibebat. Quinetiam, tanquam huiusmodi arumna non satis plena ac perfecta esset, ferro quoque rotum corpus cingebat.

Preces matutinae a ventibus soluta.

Quam sit arcta via regni caelestis, verbo & operibus docet.

Asperitas vitae eius.

Cap. 12.

Quoniam igitur fieri non poterat, ut (quod vehementer expetebat) tanta ipsius virtus in obscuro delitesceret (quinam enim istud, cum ne vnguenti quidem odorem occultare facile sit?) multi ad eum sese conferebant, atque, prius etiam quam vllum verbum emitteret, ex solo ipsius adpectu non parua vim utilitatem percipiebant. Quo in numero mulier quaedam illustis & honesta, marito haud ita pridem orbata, festinanter sanctum virum adiit: cumque se viduam ac liberorum expertem, proindeque solam esse ipsi narrasset, nihil aliud sibi superesse dicebat, quam ut monastica veste, cuius se incredibili quodam desiderio teneri aserebat, indueretur. Ille autem eam longa oratione instructam, ac salutiferis praecceptis sedulo eruditam dimisit, his verbis ad extremum utens, Vide cum quo pacifceris: ac si qua te animae cura tenet, id quod promisisti, mox praesta: ne te cunctantem ac moras necentem mors inuadat. Igitur pia illa mulier ad matrem rediens, ac Patris sermones in intus cordis penetrabilibus abditos tenens, facultates omnes suas auro commutat, eo que magna ex parte pauperibus erogato, confestim parentes, propinquos, vicinos, amicos relinquens, ad diuinum Stephanum se confert, non parua auri illius portationem

In salutis negotio abijcienda est omnis mora.

SUM

9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

tionem secum gestans. At ille asperiori orationis genere ad eam utens, Cum tu, inquit, ex Salvatore ipso audieris, cum discipulum ipsius esse minimè posse, qui non bonis omnibus suis renunciauerit, quonam modo, contempto ac pro nihilo habito hoc præcepto, partem aliquam mundi retines? Hæc ut mulier audijt, ipsius perspiciam ad stuporem usque admirans, Non me, inquit, honorande Pater, auara, spiritalis potius, nisi me animus fallit, cupiditas impulit, ut auri aliquid mihi reliqui facerem: quòd videlicet id per tuas sanctas manus erogari, maioremque mihi tua opera utilitatem comparari cuperem. Tum ille: Alienorum delictorum scintillas manibus meis extinguere nullo modo sustineo. Vereor enim nè qua earum furtim succendatur, maximumque in animo meo incendium excitet. Id enim nonnullis, dum non satis animum attendunt, vsu venire compertum habeo. Illud aurem omnino perpicuum est, quod qui seminat, idem suis quoque manibus metet. Hæc locutus, eam quidem rursus ad matrem redire haudquaquam vtile esse iudicauit: ceterum, ut vicinis locis vnà cum pio Marino peragratis, ipsamet suis manibus pecuniam illam distribueret, imperauit. Quo munere cum perfuncta fuisset, tum denique monastica eam veste induit, atque ad mulierum monasterium transmittit, antistitaque etiam atque etiam mādāt, ut summam ipsius curam gerat, manumque ei ad virtutis studium amplexandum porrigat, seduloque opituletur. Atque hæc quidem ita se habuerunt.

Cum autem ille zizaniorum sator Christi Ecclesiam semper quidem oppugnari, nunquam tamen subigi & expugnari, sed externos hostes nullo negotio frangere ac profligare cerneret, intestinum ipsi bellum excitare instituit. Ac primùm, ut iam dictum est, serinum illum hominem, Leonis nomen ferentem, qui à Syris genus ducebat, ac præligijs quibusdam (ut quidam homines opinabantur) multa prodigiosè perpetrabat, atque eiusmodi erat, ut simplicioribus hominibus imposturam facere posset, aduersus eam immisit. Qui aduersus sanctas Imagines rabido & belluino animo famiens, Christi ouile maximis detrimentis afficiebat. Postquam verò à præclaro illo Ecclesie Pastore Germano reprehensus ac depulsus est, simulque & hanc vitam & sempiternā amisit, immanis illius belluæ immanior catulus (Constantinum Copronymum dico, illum inquam, ut quispiam dixerit Achab ex Achas, vel potius Herodem ex Archelao, illud libidinis omnis mancipium) perindè videlicet atque in id omni animi contentione incumberet, ut paterna facinora parua & leuia, ac velut quædam duntaxat magnorum improbitatis ipsius fructuum femina fuisse ostenderet, Ecclesiam popularet, deijcit, euerit, omnes Christi & Sanctorum imagines deleret, ac flammis tradidit. Deindè à pietatis amatoribus eximijisque monastici ordinis viris reprehensus atque conuictus, implacabile aduersus eos bellum excitat, præclarum illum habitum * tenebrarum indumentum vocans, (cùm ipse dæmonibus proculdubio tenebrosiorem animam haberet) atque * Immemorandos eos appellans, cum ipse nec diuina vlla, nec humana memoria dignus esset: ac prætera idololatras, ob venerandarum Imaginum adorationem omnes nuncupans, cùm ipse aurum potius quam Christum adoraret, atque auaritiæ & impietati peræquè studeret. Agitur stolidam omnem illam sapientiæque expertem multitudinem, quæ ipsius imperio subiecta erat, in concionem aduocat, ac veneranda Crucis ligna vnà cum diuinis Domini corporis & sanguinis mysterijs, atque ab omni labe puris Euangelijs (in quibus Dei filius Christianis, nè iurent, prorsus interdicit) palàm proponit: atque ita per ea vniuersos iureiurādo adstringit, nunquam se diuinas Imagines adoraturos, quin eas potius idola vocaturos (cùm ipse potius impietatis idolum verè esset) ac ne communionem quidem à monacho accepturos, nec salutantibus quicquam humanitatis vicissim exhibituros, verùm si quisquam eorum monachum aliquem vspiam obuium habuisset, * Tenebrosos eum & Immemorandum, & idolorum cultorem appellaturos, ac demùm (ò horrendum furorem! ò ingentem tuam, Christe, patientiam ac lenitatem!) lapidibus ipsum petiuros. Quinetiam sacri ordinis quendam natum, cui & nomen cum ipso idem, & eadē fidei sententia erat, (iam enim ut anima, ita corpore quoque Anastasius interierat) ei, pro scelustum facinus, Ecclesie curam administrationemque cōmittit, non Patrum electione, non Synodi examinatione, non deniq; canonico suffragio atq; decreto, sed tyrānica potius potestate, antistitem ipsum instituens. Etenim, non secus ac si in scena apertè luderent, ac non seridè agerent, ambo in pulpitu ascenderunt: ac deindè Imperator manibus impuris diploidè

Luc. 14.

Matronæ
cuidā impe-
rat vt omni
facultate
pauperibus
distributa,
sequatur
nuda nudū
Christum.
Cap. 13.

Intestina
bella Eccle-
siae magis
nocua q̄
externa.

Constantin^o
Coprony-
mus magis
quam Leo
pater eius
in sacras Ig-
uit imagi-
nes.

* σκιας
εἶδονα.
* ἀμνηστο-
νέτους.

Eccē impiè
impij Cop-
nymi iura-
mentum.

σκαρὶ δὲ τοῦ
hoc est te-
nebrose ve-
stitum.

RIUS
V III
S

Nefari^o Co-
pronymus
Episcopum
sibi similem
tyrānicā po-
testate cre-
at.

facram nefario homini profanè imponit, dignum Episcopatu eum esse clamans, qui graui potius ignominia & vituperatione dignus erat. O importunam & absurdam audaciam! O execrandum facinus! Qui ense accinctus erat, antistitem sacrum creabat: qui bellis ac cædibus per omne vitæ tempus operam dederat, initiatoris facinunere fungebatur: qui cum tribus mulieribus flagitiosissimè sese contaminarat, sceleratos pontifices instituebat (id quod ne apud Gentilium quidem sacerdotes vnquam perpetratum fuisse repertum est:) irà vt illud Scripturæ sacræ hîc locum haberet, *Qualis populus, talis sacerdos.*

Esa. 24.
Cap. 14.

Eccè nostro
rum Calu-
nitarū præ-
cursores Ico-
nomachos.

Mich. 7.
Plal. 73.

Imaginum
vilitas.

Libro de
Spiritu fan-
cto cap. 18.

Christi &
Sanctorum
Imaginibus
honor exhiben-
dus.

Cap. 13.

Multi fide-
les ad fan-
ctum Dei
Stephanum
cõfluunt vt
ab eo con-
solentur.

Nihil homi-
ne verè pio
fortius.

Hier. 6.
Ecclesia
Christi sp6.

Cùm itaque ad hûc modum obscœnum istud par coïssset, atque Attagas, vt vulgò dici consuevit, Numenio sese adiunxisset, literæ ad omnes vrbes ac prouincias commeabant, quibus Episcopi ad imperialem vrbem confestim accersebantur. Id autem eò fiebat, vt Concilium aduersus venerandas Imagines cogeretur. Cernere igitur erat audacissima illa facinora, atque impietatem omnè excedentia, quæ sine villo metu perpetrabantur. Nam & sacrosancta vasa ob venerandarū Imaginum picturæ pedibus obterebantur, & templorum decor ac pulchritudo, quam sacrarum Imaginum picturæ pariebant, partim abradebatur, partim etiam calcæ illinebatur. Et nîm vbi Christi aut matris illius, aut Sanctorum imago erat, vel in ignem conijciebatur, vel in puluerem redigebatur, vel etiam albario opere inducebatur. At vbi æborum, aut auium, aut bestiarum effigies, aut etiam circus ac venationes pictæ erant, his nimirum parcebatur, ac summa cura prospiciebatur. Quocirca Ecclesia tota eornatu, quem ipsi sacræ Imagines afferbant, spoliabatur, ac tanquam sponsa conuige orbata, mœsta & squalida atque incompta cernebatur. Quis autem illius temporis calamitatem satis dignè deplorare queat? Quæ lingua ea, quæ perpetrata sunt, vlla oratione completi possit? Quæ auris placidè ac sedatè huiusmodi narrationem excipiet? Tempestinum scilicet tunc erat Prophetæ verba cum lachrymis vsurpare, Perijt sanctus à terra, & qui rectè agat, inter homines non est. In securi etenim & alicia Ecclesiæ Christi portas perfrugerunt, atque igni sanctuarium ipsius incenderunt. Quænam enim alio mystico sensu porta hîc esse queat, quàm diuinarum Imaginum picturæ? Nam ea menti aditum ad exemplar aperit, ac per ea, quæ in sensum cadunt, ad ea quæ intellectu percipiuntur, introducit. Nam alioqui materiam non adoramus, quemadmodum impijs facere videmur: sed spiritualemente adorationem ad eam rem, quæ figura exprimitur, per picturam referimus. Siquidem Imaginis honor, vt cum Basilio magno loquar, ad exemplar ascendit. Atque hac ratione Crucem, ex qua cumque tandem materia constructa sit, adorare ita didicimus, vt non ipsi materia, sed ei affixo cultum tribuamus. Huius porro venerandæ Crucis imago est omnis ad exemplaris formam depicta materia. Neque enim illud duntaxat lignum, cui Christus affixus est, adorare didicimus, verum alia quoque omnia, quæ ad Crucis formam expressa sunt. Quamobrè aut diuini ligni formæ cultus negetur: aut etiam Christi & Sanctorum imaginibus honor habeatur. Atque hæc à me velut per digressionem dicta sint, vt istos ab orthodoxa doctrina procul aberrare demonstrarem. Nunc eò, vnde huc deflexit, oratio reuertatur.

Ad hunc igitur modum Ecclesia laborante, ac malè affecta, piorum multitudo in summa consilij inopia & mœrore versabatur: ac potissimum sacrum monachorum agmen, vt potè quod orthodoxam fidem arctius amplecteretur. Itaque, tanquam ex compacto, tum Byzantio, tum reliquis Europæ vrbus ac Bithynia excedentes, ad Auxentianum montem se contulerunt: ac beatum Stephanum adentes, ab eo petebant, vt ducem se illis præberet, eosque consilio iuaret. Loquere, inquebant, o Pater, si quis in te consolationis sermo est: mentesque ingenti mœstia oppressas cohortare. Titubantem animum fulci: nè humano metu labefactatus, de ipso salutis capite periclitetur, ac pietatem prodat. Ille autem eos lubenti animo suscipiens, atque charitati consentaneam hilaritatem præ se ferens, Nihil, inquit, o Patres, nihil inquam, mentem pietatem seriò colere cupientem viribus antecellit. Itaque futurum confido, vt per Christi gratiam vestra quoque sententia, pietatis fundamento nixa & stabilita, immobilis perstet, nec hostium impetu frangatur. Ob eam que causam vos potius oro atque obsecro, vt me consilio vestro iuuetis, animumque meum dolentem recreetis. Nam ipse quoque, vt cernitis, grauissimo mœrore vrgeor. De fecerunt oculi mei, vt cum Scriptura loquar, propter contritionem filia generis mei. Video enim incontaminatam Christi sponsam ab horrendo ac belli cupido da-

ritione, qui tantum ei bellum excitavit, acerbè & crudeliter oppugnari. Quem admodum enim primum adversus primam imaginem furore percitus, versutè hominem adduxit, ut mandatum violaret, & effectoris similitudinem amitteret: sic nunc adversus Christi & Sanctorum imaginem, non iam subdolè ac percuticulos, sed aperto Marte grassatus, huiusmodi caliginem ac tempestatem nobis offudit. Ac nunc, tanquam in nocturno pralio, membra inter se conflictantur, aliaque adversus alia stant: mutuoque (ò gravem calamitatem!) nos ipsos impetimus, atque in obscuro sauciamus. Interim peruersus ille sedet, ingentem ex miseris nostris risum excitans, ut qui nos Gentilium simul ac Iudeorum spectaculum effecerit, subannationem & derisum his, qui in circuitu nostro sunt. Ac nunc filij Sion, nos inquam, preciosi, & auro æquiparandi, reputati sumus in vasa testacea, signataque opera contrita. Siquidem, ut divini Prophetæ verbis utar, caligine obtexit Dominus in ira sua filiam Sion, proiecit e caelo in terram Æcus Israel: nec recordatus est scabelli pedum suorum in die ira. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo te filia Sion? Procul enim à me recessit, qui consolabatur me. Ac proindè clamabo ad eum solum, qui percutit & sanat: vociferabor ad eum, qui solus clemens & humanus est: ac sublata voce dicam, Miserere nostri Domine, miserere nostri, quoniam repleti sumus despectione. Transfer opprobrium à nobis, & da contempnionem superbis, qui adversus Ecclesiam tuam, sanctasque Imagines tuas insolenter sese extulerunt, idola eas appellantes, nosque, qui eas adoramus, idolorum cultores. At tu renoua nos ut diluculum matutinum. Amplificetur recta & vera fides tua. Ecce enim gemitus cordis nostri multiplicati sunt, & oculi nostri defecerunt: quoniam destruxisti maceriam hæreditatis tuæ: & vindemiant eam omnes, qui prætergre diuntur viam. Exterminavit nos aper de sylva: & singularis ferus nos depastus est, ille inquam, crudelissimi Leonis crudelior carulus. Convertere, Domine, & visita vineam tuam: & perfice eam, quam plantavit dextera tua. At enim vero in lachrymas & fletus ob incumbentem & pastoribus & ouibus impietatis caliginem, prolapsus, me ipsius oblitus sum, ac lamentationem ultra modum produxi. Sic enim mihi persuadeo, Deum probra Ecclesiæ suæ illata minime negligendum, sed retributionem superbis propediem redditurum, atque Ecclesiam suam laetitiae stola convesciturum, ac pristinam ipsi elegantiam inpositurum.

His atque alijs huiusmodi sermonibus ad monachorum, qui & ipsi lachrymis madebant, cateruam vsus Stephanus, hæc verba insuper adiecit. Ad has tres partes, quæ nefaria hæresis labem minime contraxerunt, ut fugiatis censeo. Neque enim alius locus est, qui quidem sub draconis huius imperio ac potestate sit, qui ab eius veneno purus manserit, quam ea quæ ad acclivè Ponti Euxini sunt, hoc est Zicchia, & Cherstonis, & Bosphori, & Nicopolis, & Gotthiæ, atque ea item quæ ad Parthenium mare se porrigunt: quin & quod in antiquioris Romæ declivè est, ac Nicopolitana & Neapolitana Metropolis, quæque ad Romanum vsque flumen protenduntur: sed & Lyciæ provinciæ climata, hoc est ex Silai sicu, ac denique Cypria insula, quæque è regione ipsius sunt vsque ad Tyrum & Ioppen. Hæc, inquam, partes ab execrando hoc dogmate puræ persisterunt. Antistes autem ipsi, hoc est Romæ & Antiochiæ, ac Hierosolymorum & Alexandriæ, non modo dogma istud ac dogmatis authorem gravissimo odio prosequuntur: sed etiam per inuectivas epistolas de ipso triumpharunt, apostaram eum ac Dei hostem vocantes, ut potè adversus Christi imaginem malè ac pestiferè concitatum. Consimili quoque modo ille lepida lingua præditus ac pius presbyter Iohannes, quem ille petulanti ac maledica lingua tyrannus, atque eruditione quidem angusta, caterùm ad vituperandum copiosa & peracuta, Mansur appellabat, in multis epistolis eum acerrimè perstrinxit, novum Mahomethum eum appellans, Christi que hostem ac sanctorum inimicum, atque Episcopos qui eadem sentiebant, potius, hoc est tenebriones ac ventris mancipia nuncupans, ut qui ventris causa nihil non sibi dicendum ac faciendum censerent. Atque, ut breui complectar, omnes eos, qui vasa ipsius sententiæ subscribebant, ranquam Oreb, & Zeb, & Zebee, & Salmana, ac velut synagogam Abiron, execrandos Deoque iniustos reputabat.

sa acerbè & crudeliter oppugnari. Quem admodum enim primum adversus primam imaginem furore percitus, versutè hominem adduxit, ut mandatum violaret, & effectoris similitudinem amitteret: sic nunc adversus Christi & Sanctorum imaginem, non iam subdolè ac percuticulos, sed aperto Marte grassatus, huiusmodi caliginem ac tempestatem nobis offudit.

Psal. 49.

Thren. 2.

Hier. 9.

Deut. 32.

Psal. 122.

Psal. 79.

Post lamentationem, prædicat Stephanus, Ecclesiæ ornamentum restituendum. Cap. 16.

Quatuor scilicet patriarchæ Iconomachorum sectam condemnant. Item Iohannes Damascenus.

Psal. 82.

Hæc

RIUS
V III
5

Cap. 17.

Matr. 10.
Nemo de-
bet vltro se
in periculu
conijcere.

Hæc verba vt pius ille cœtus audijs, piũque virum velut extremũ allocu-
tus atque complexus est, ad ea loca, quæ cuique commodiora visũ sunt, sese
contulerunt: in hoc quoque videlicet Christo obtemperantes: quippè qui eos,
qui persecutionem patiuntur, ex vna vrbe in aliam profugere iubeat. Quando-
quidem minimè conuenit, vt ipsi nosmet vltro in pericula conijciamus: quem-
admodum contrã, repræhensione non caremus, si in periculis constituti, ani-
mum despondeamus. Spectabatur itaque Byzantium velut in expugnatione
quadam captiuitate oppressum, monasticoque habitu priuatum, ac tanquam in
squalorem redactum: sublato nimirum atro colore, qui prius ad vrbs orna-
tum albo admixtus erat. Etenim alius ad Euxinum pontum nauigabat, alius
ad Parthenium pelagus omni festinatione contendebat, alius Cyprum petebat,
alius ad antiquiorem Romam properabat. Ac sic variè quisque, à suis mona-
sterijs auulsi, hospites & aduenæ in diuersis locis degebant. At verò ille non mi-
nùs à mente quàm à pijs dogmatibus auersus tyrannus, grauitè adhuc aduersus
venerandas Imagines spirans, ac velut suæ in huiusmodi rebus amentia colopho-
nem imponere gestiens, insigne illud, quod Blachernis est, Deiparæ templum

Impius Co-
pronimus
templi Dei
genitricis
imaginibus
denudat.

eximia quadam ac penè incomparabili pulchritudine præditum, & lapillis ac
reis in vitroque pariete arte summa coornatum, abrasit & immutauit, deletis
delicet omnibus Imaginum formis. Etenim eximio ac pererudito artificio ce-
nalis Christi natiuitas, & diuina ipsius miracula, & venerandorum mysteriorum
traditio, ac deniquè per ipsius Crucem in infernum descensus, & resurrectio,
ille perditionis filius arborum species, atque omnis generis auium formas eo-
rum loco sculpendas curauit. Ac tum sanè quispiam non incommode illud Da-
uidis dixisset, Deus, venerunt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum
sanctum tuum, posuerunt Hierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt mor-
ticina seruorum tuorum escas volatilibus cæli, carnes sanctorum tuorum bestijs
terræ, hoc est venerandas ac sacras martyrum reliquias: quas partim igni, partim
mari, partim deniquè (ô facinus orbi vniuerso damnum ferens!) præcipiuis tra-
diderunt.

Psal. 78.

Irẽm san-
ctorum re-
liquijs.

Cap. 18.

In hoc igitur prorsus venerando templo consceleratus tyrannus, vnã cum
impio ac sacrilego illo gregis mercenario, ac non minùs execrandis episcopis,
qui cum ipso erant, infidens, improbum confessum cogens (ecquis enim Con-
cilium hoc appellãrit?) statuas (ô rem grauem!) & idola sacras Imagines vocat.
Ac deindè illi iniquitatem suam iniquitate, ac malum, vt dici solet, malo cumu-
lantes, orthodoxum illum Germanum anathemati per summum furorem sub-

Germanus
orthodoxus
Antistes ab
Iconoma-
chis anathe-
mate feri-
tur.

ijciunt, ea scilicet facientes, quæ ipsi pati merebantur, idolorum eum ac ligno-
rum cultorem appellantes, cum ipsi verè dæmonum cultores & amici essent.
Quonam pacto, Christe, lenitatem illam tuam, quæ nullis verbis explicari potest,
non admirer? Quonam pacto benignitatis tuæ, quæ vim sermonis omnem su-
perat, abyssum exponere queam? Adhæc porro audacissimæ illæ linguæ cõ pro-
ruperunt, vt ingens quoque istud & improbum eloqui non dubitãnt, nimirum
illam ipsam Dei genitricem virginem inutilem quandam post mortem, ac com-
modi omnis expertem rem esse, nec cuiquam omninò adiumento ac præsidio
esse posse. Ac deniquè, quod postremum illorum & grauissimum malum est, fecerunt
lerati certè ac vineæ Christi exitiosi sacerdotes (de quibus Propheta prædixit,

Dan. 13.

Hier. 12.

Horrenda
Iconoma-
chorũ vox.

Psal. 72.

Egressa est iniquitas à sacerdotibus Babylonis: ac rursus, Pastores multi demo-
liti sunt vineam meam, conculcauerunt partem meam) hi, inquam, inter fan-
ctum & prophanum minimè distinguentes, posteaquàm è pestilenti illo confectu
exurrexerunt, populum eum, qui post eos à recta doctrina aberrãrat, manus in al-
tum tollere iubentes, lætum strepitum excitãrunt, atque horrendum illud atque
omnem furorem excedens protulerunt, Hodiè salus mundo: quandoquidem
opera tua, ô Imperator, idolis liberati sumus. O prophanas linguas, quæ ne-
fariam illam vocem emiserunt! Quibus illud Dauidis planè quadraret, Iniqui-
tatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in cælum os suum, & lingua eorum
transiit in terra. Existimãrunt enim robustæ improbitatis ac nobilis impietatis
homines se nihil magni ac præclari facturos, si ea loquerentur, quæ auribus
ferre

ferre possent, audaciaque sua modum aliquem constituerent, ac non omnium, tam qui unquam fuerunt, quam qui unquam erunt, maximè impios sese præberent.

Hæc cum ita & dicta & perpetrata essent, ac propemodùm & os omne impium istud dogma professum fuisset, & manus omnis professionem scripto confirmasset, Imperator huiusce Stephani virtutem audiens, secumque istud perpendens, quod si hunc quoque rebus suis includeret, fauoremque ipsius ac præsidium sibi adiungeret, execrændum robur conciliaret, Callistum quendam, patricij ordinis, summaque splendore deivntum, atque & suam hæresim apprimè callentem, & eximia dicendi facultate præditum, ad se accersit, eumque ad sanctum virum legat, his verbis utens: Ad Auxentianum montem contende, ac Stephano, qui illic delitescit, atque ex Immemorandum classe ac numero est, persuade, ut Concilij decretis assentiat, & subscribat. Sicque eum alloquere: Pij ac rectissimè de religione sentientes Imperatores, Constantinus & Leo, benevolentia erga te, quia virtute ac vitæ sanctitate delectaris, impulsu, te orthodoxi Concilij decreto nunc edito ac promulgato subscribere iubent. Tu verò & caricas ipsi & palmas feres, amygdala item, aliaque nonnulla, quibus vir colendæ pietatis studio deotus ali constuevit. Nòrat enim & ipse, quanta esset illius continentia, penè ut etiam de hoc virtutis genere cum spiritibus à materia remotis contenderet. Callistus itaque quam celeritè poterat, ad montem profectus, sancto viro Imperatoris mandata exponit, eaque omnia, quæ illicenti atque inflectendi vim habebant, in medium profert, ipsumque ad subscribendum pertrahere conatur. Verùm pietatis corona erat Stephanus, zeloque ac virtute Protomartyre haud inferior. Tanquam enim, qui Dominum à dextris suis esse semper prouideret, ac propterea nullo hæresis impetu concuteretur, ad perniciosum illum nuncium his verbis usus est: At ego nec huic decreto ac falsi huius Concilij vaniloquio subscribam, nec illud unquam comprobabo, nec amarum dulce, ac tenebras lucem dicam: nè Prophetæ maledictionem in caput meum pertraham. Sacrarum autem Imaginum causa promptum mihi ac procliue est mortem oppetere, Imperatoris minas, qui has delere ausus est, nihil moranti. Hæc ubi dixit, cauum manum statim ostendens, Etiam si mihi, inquit, tantulum duntaxat sanguinis esset, id tamen pro Christi imagine profundere minimè dubitarem. Quos verò ab eo ad me cibos attulisti, referas sanè licet: quoniam, ut cum diuina Scriptura loquar, bonorum eius non egeo. Oleo peccatoris non impingetur caput meum: nec hæreticorum cibus guttur meum deliniatur.

Cap. 19.

Nititur impius tyrannus S. Stephanum in sua sententiam attrahere.

Nullis illecebris se Gi potest S. Stephanus.

Pal. 15.

Ardens in eo martyrij desiderium.

Pal. 15. Pal. 140.

Cap. 20.

Admiranda S. Stephani austeritas.

Ducitur vitæ sanctus cum suis monachis captiuus ad Auxentij cœmeterium.

VOCE

RIUS
V III
S

* deest, Iesu
feu Christe.

voce psallebat, Impollutam imaginem tuam, ô bone *, adoramus. Ac deinde aliud quiddam huiusmodi ab ipsis psallebatur: In cogitationum mearum latrones incidi, ab ijsque mihi misero mens abrepta est. At ij, quibus custodia commissâ fuerat, pro foribus stantes, atque id quod ab eis caneatur audientes, ac velut ex cantari sese propter illos existimantes, capita mouebant, seque miseros ducebant, quòd à monachis, qui nihil sceleris admisissent, atque iniquè inclusi tenerentur, optimo iure latrones appellarentur. Cùm autem sex iam dies fluxissent, in quibus pius ille vir nihil omnino cibi gustârat, septimo die affuit quidam à tyranno missus, qui sanctum virum ob id quod recens acciderat (nunciatum enim fuerat bellum à Scythis inferri) cellam restituit.

Cella suæ
ob exortum
bellum, re-
stituitur.

Cap. 21.

Cæterum ille *xânos* potiùs, hoc est pessimus, quàm Callistus, cùm vnum ex sancti viri discipulis, nomine Sergium, de quo iam nos verba facturos esse promissimus remoris arbitris accersuisset, ac veritus quibusdam sermonibus & pecunijs eum corrupisset, misero illi persuadet, vt non ludam solum prodicionis reum agi sinat, sed ipse quoque rursùm patris ac præceptoris sui proditorem se præbeat. Confestim igitur in ipsius perniciem meditari non desijt, atque omnem artem adhibere quòd magnum illum virum cassibus suis implicitum teneret. Vt autem frustra se laborare, ac nihil efficere perspexit, (Cur enim sacram illam animam, atque ab omni reprehensionis nota immunem aggrediebatur?) statim à sancto ouili digreditur, velut nimirum filius improbus atque alienus, à semita recta claudicans: atque ad eum, qui legendis Nicomediensis oræ vestigialibus præerat, Aulicalamum nomine, accedit, eumque socium & adiutorem in his, quæ aduersus sanctum virum struebantur, adhibet. Ambo igitur, in capitis sui perniciem inito consensu, libellum in eum calumnijs refertum peruersissimo animo conscribunt. In quo primum illud inferunt, eum Imperatoris, tanquàm hæretici, memoriam execrari, ac diuis deuouere, eumque Syrum ac Vitelium appellare, atque aduersus ipsius maiestatem technas moliri, aliaque permulta, quæ ob prolixitatem, & inutilem loquacitatem, intempestiuum ac superuacaneum est commemorare.

Sergi apo-
stata & pro-
ditor.

Psal. 17.

Item Auli-
calamum so-
cius eius.

Calumniae
aduersus S.
Stephanum
structæ.

Cap. 22.

Item aduer-
sus Annam
sanctimo-
nialem.

Postremò autem de proba illa ac præclara Anna, quam ipse mundum fuga re- linquentem in monacharum numerum atque ordinem adscripserat, hoc ponunt, quòd mulierem quandam nobili loco natam, fraude circumuentam monasticis institutis initiâisset, atque in inferiori monasterio teneret, cum eaque noctu ad ipsum ascendente consuetudinem haberet. Adhæc ipsius ancillam pecunia corumpunt, eique tum libertatem, tum aulici cuiusdam connubium pollicentes, hoc persuadent, vt aduersus eam simul ac sanctum virum consentanea ijs diceret, quæ illi in illo calumnijs pleno libello contextuerant. Hoc cùm scripissent, per militem quendam ad Imperatorem, qui tum in Scytharum locis morabatur, libellum mittunt. Ille igitur lucri cuiusdam instâr eum accipiens, ac leonem iam in vinculis habens, ad Antherum, qui vicariam ipsi in vrbs gubernatione operam nauabat, epistolam quamprimum scribit, hoc exemplo. Ad monasterium illud, quod ad Auxentiani montis radices situm est, summa celeritate proficiscere. In eo enim quædam Immemorandorum scorta sub pietatis prætextu degunt. Quorum tu vnum, cui nomen Anna est, assumprum, per publicos equos quàm celerrimè ad nos mitte. Ille igitur scelerati Regis sceleratior præfectus, simulatque literas accepit, militum agmine cinctus, ad monasterium proficiscitur, ac sacras illas mulieres tertiæ horæ laudes Deo canentes offendit. Confestim itaque milites, quibus ipse septus erat, gladios stringunt, ac Christi sponsas circumdant. Ità diuina laudatione incondito clamore compressâ, Christi famulæ, quæ fugerent non habentes, partim intra sacri altaris cancellos sese protinus abdebant, partim venerandum diuinæ mensæ peplum subibant, partim ad montem excurrere tentabant, sed ab inuitabilibus illis prædonibus retinebantur. Quorum impetum domus illius præfecta minimè ignorans, (etenim in sua cella quiescebat) mulier ætate quidem prouecta, cæterum in perferendis laboribus vegeta, intrepido animo ad eos egreditur: atque, Quid ista perpetratis, inquit, cùm Christiani sitis? Quid in mulieres diuino cultui consecratas, quæ nemini vnquam iniuriam vllam inferre in animo habuerunt, impetum fecistis? Hi autem venerandæ illius anús libertatem summoperè admirantes, atque eam anti-

Imperato-
ris literæ ad
Antherum
vicarium.

Diuinâ me-
sam, altare
dominicum
appellat.

antistram esse intelligentes, insolenti illo impetu suo statim in diuersum muta-
to, non sine quodam pudore ac reuerentia leniter ad eam his verbis vtuntur: An-
nam Stephani amasiam nobis dede. Hoc enim Imperatoris edictum poscit. Ipsa
autem eam protinus, ac quandam alteram cum ea, nomine Theophanam, accer-
sens, Abite, inquit, ad Imperatorem: ac prudenter ipsi respondete. Ceterum
quoad eius fieri poterit, prouidendū vobis est, nē per fraudem aliquam in pradam
incidatis.

Anna facti-
monialis,
captiua ad
Imperatorē
ducitur.

Postquam igitur abducta sunt, atque ille eas adesse comperit, disungi ab inui-
cēm iubet: ac deinde accitam Annam ad hunc modum affatur. Mihi quidem nul-
lo omnino modo dubiū est, quin ea omnia vera sint, quæ de te ad me perlata sunt.
Ceterum eō te acciri voluī, vt tu quoquē liberē ac submota omni dissimulatione
cuncta deregas, nimirum quonam pacto præstigiator ille ac sceleratus huc te ad-
duxerit, vt & bonorum tuorum possessionē relinqueres, & paternam nobilitatem
pro nihilo duceres, ac denique hanc tenebrarum vestem indueres. Perspicuum
videlicet est, quæmadmodum etiam à quibusdam intellexi, id illū tibi idcirco sua-
sisse, vt te tamquam scorto abuteretur. Verum quid tandem in eo pulchritudinis
perpexisti, vt tu in eam fraudem incideres? At casta illa mulier turpibus his ver-
bis audisti. Absit, inquit, Imperator, vt hæc de causâ paternas opes abiecerim, atque
ornatum omnem exuerim, vt animā meam huiusmodi libidinibus in seruitutem
addicerem. Verum qui hæc de me detulerunt, vt cum Dauide loquar, acuerunt
linguam suam sicut serpentis: venenum aspidum sub labijs eorum. En igitur cor-
pus meum tibi proponitur. Ferro, igni verberibus excrucietur: nihil aliud, quam
diū mihi spiritus ac vita suppetet, ex Anna audies, quā quod verum est. Sanctum
ac iustum virum hunc esse, animæque meæ salutem attulisse perspectum habeo.
Obrigit ad hæc tyrannus, horæque parte haud exigua vocis vfu caruit: sum-
mumque laux manus digitū, vt illi in more erat, præmordens, ac dextram manum
in orbem torquens, hanc quidem sedulō custodiri iubet: ipsius autem comitem,
inuitam licet ac repugnantem, domum reuerri. Quō etiam vt redijt, antistitæ suæ
ac magno Stephano cuncta exponit.

Cap. 13.

Perpulchrū
Annæ ad
Imperatorē
responsam.
Psal. 139.

At verō Imperator non multō post, confecto ex animi sententiā bello, Constā-
tinopolim redit. Ac parum admodum, aut nihil omnino, de publicarum rerum
administratione laborans, hoc vnum seriō agit, ac negocijs omnibus anteponit,
nempe vt Stephanum retibus suis implicatum teneat. Annam itaque, de qua verba
fecimus, in Phialæ carcere includi iubet, (est autem ille mirē caliginosus, atque in-
ferno propemodum haud ab similibus) ac deinde per cubicularium quendam hæc ei
significat: Parce tibi ipsi mulier, animumque induc honestē viuere, atque abiecto hoc
tenebrarum indumento cum Imperatrice vitā degere. Ceterum crastino die, cum
interrogaberis, fac coram omnibus vera dicas. Præstō enim est ancilla tua, quæ, eti-
amsi ea quæ perpetrata sunt inficiari volueris, te conuincet. Ego autem veritatis
patronus ac propugnator, membratim ac frustatim carnes tuas lacerabo, faciamque
vt intelligas quantum Imperator, qui te hæc monet, valeat, quantum rursus Imme-
morandorum antistes Stephanus. Sin autem hoc tibi persuaderi sinas, vt nomen
eius apertē deferas, ipsiusque voluptates ac libidines palām prodas, maximos à no-
bis honores ac munera consequeris. Hæc vt pia Anna audiuit, nihil aliud quam
meras nugas hæc omnia esse dicens, breue responsum dedit, hoc vnum inquiens,
Dei voluntas fiat. At Imperator, cum ingentem hominum cœtum ante palatij car-
cerem postridiē manē collegisset, vt qui se ipsi quod volebat persuasurum esse con-
sideret, nudam eam in omnium conspectu sisti iubet, virgarumque fasce in ipsius
oculis & ad spectu posito. Hæc, inquit, nō ad spectaculum duntaxat, incutiendum
que tibi terrorem adhibui: sed & tergum tuū & ventrem ijs conscindam, nisi exe-
crandos Stephani concubitus hodierno die in apertum proferas. Ad quæ cum ca-
sta illa mulier, animique magnitudine præstans, ad Christi exemplum obticisset,
Tyrannus oculos in eam iracundē conijciens, ac meretricem eam, quæ pudicitia
amore tenebatur, scelesto ore appellans, flagris eam crudeliter affici iubet. Cum
itaque ipsa à quatuor valentissimis hominibus distenta fuisset, ac per diū & tergo
& ventre tunderetur, nihil aliud ex ipsa audiri poterat, quam hoc solum, Non
nouī hominem, quemadmodum ipse ais, non nouī: Domine miserere. At verō
versipellis illa ancilla, atque animo etiam adhuc magis seruili ac scelesto, Impe-
ratoris

Cap. 24.

Anna teter-
rimo carce-
re includi-
tur.

Virgis acer-
rimè excu-
ditur.

Handwritten text on the right edge of the page, including the word "IULS" and other illegible characters.

Verfpellis
eius ancilla
in eam con-
spuit.

ratoris iuffu in ipfius confpectu ftans, manus aduersus eam protendebat, ac ne
confpuere quidem ipfam verebatur. Cumque nonnulli ipfius calamitate lefc
commoueri fingerent, atque in aurem infufurrantes, ipfam admonerent, vt ea,
qua Imperatoris voluntati confentanea eflent, diceret, atque ad hunc modum
cruciatibus eximeretur, ipfa in priftina animi fortitudine ac tolerantia perfians,
à vero minimè defcifebat. Vt autem eam verberum multitudine confectam, ac
penè fpiritu exhalantem tyrannus vidit, fubfello exurgens, celeri curfu in pa-
latium fe abdidit, eam in vno quodam vrbs monafterio includi iubens, & qui-
dem ita, vt omni corporis cura deftitueretur. Ipfe autem varios ac multiplices
infidiarum modos animo verfare non definebat, quò fandum virum morte affi-
ceret.

Cap. 26.

Eccè quid
doli molia-
tur latro il-
le Coprony-
mus, vt fan-
ctum virum
morte affi-
ciat.

SUI

97
10
17

Eccè colum-
binam Ste-
phani inno-
centiam, &
mifericordi-
e animum.

Còftàtinus
aulicos oes
imberbes
effe voluit.
Leuit. 19.

Georgius
aulicus, do-
lofe habitu
monafticu
à viro Dei
expoftulauit.

Quocircà poft ridiè, cum Georgium quendam cognomento Synclerum, mit-
tum ac vigentem iuuenem, ipfique chariffimum, acciuffet, priuatim eum ita alle-
quitur: *Quantam, ó Georgi, tui erga me amoris vim effe ais? In finitam, inquit ille.*
Imperator: *Aud easne igitur*
pro hac tua erga me beneuolentia mortem oppetere? Et quidem libenter, inquit
ille, ac fuma cum animi voluptate iftud fecerim. Hic Imperator latiffimo ani-
mo ipfum ofculatus, En, inquit, nouum quoquè Ifaac. Ac deinde, Nec vt mea cau-
fa mortem fubeas, Georgi, nec vt membrum aliquod tibi adimi finas, nec denique
vt quicquam aliud eiuſmodi fuflineas, nunc iubeo: verum hoc vnum, vt ad Ax-
xentianum montem properè te conferas, cumq; omni memoria indigno Stephe-
no agas, eique perfuadeas, vt tibi monafticum habitum imponat, ac te in fuorum
album adferibat. Quod cum còtigerit, statim ad nos quam celerrimè poteris, rede-
as. Ille autem hunc fermonem prompto ac lubentim animo excipiens, atq; ad hanc
fraudem obeundam ab eo (vt erat in huiufmodi rebus ingenioſiffimus) plurimis
verbis inſtructus & eruditus, confefſim ad montem aſcendit, ac ſub memorato
quodam ac virgultis pleno loco delitefcens, media nocte, demonibus non abſi-
milis, egreditur, atque ad monafterium accedens, voces ad mifericordiam cien-
dam comparatas emittebat: Miferemini mei, inquit, inquit, miferemini, Chriftiani
omnes qui hinc habitatis: nec me à feris abripi, aut in præcipitium vel voraginem
ruere finite. Oberrauit enim in via, nec quid faciam habeo. Hæc & alia quædam
cum ſimulatiffimo animo quereretur, Stephanus, vir humanus, & ad mifericordi-
am propenſus, exaudiens, Marinum monachum accerſit (rei enim commentitiz
ſimplex illa ac fuci & malitiæ expers anima fidem adhibebat) atque, Abi properè,
inquit, ac lugentem iftum, quicumque tandem ille fit, huc admitte, nè pereat. Ille
igitur confefſim admiſſus, ad ipfius genua fe abijcit, atque, ó Deus bone, quanta
cum ſimulationis larua impurus ille & execrandus vſitatum illud, Benedic Pater
ſummè venerande, pronunciauit! Poſtea quàm autem ſanctus vir ipſi benè prece-
tus eſt, ipſumque exurgere iuſſit, tum ab indumentis, tum à facie ac genis proſtris
abraſis eum agnouit. Siquidem eraſo mento erat. Nam id omnibus tyrannus edi-
xerat, in hoc nimirum Deo aduerſam legem fanciens, ad Moſem videlicet dicen-
ti, Loquere ad populum, ac prohibe nè barbam in rotundum radat, aut eam im-
plexam gerat. Etenim vt in alijs omnibus rebus, ſic in hac quoquè ipſi aduerſari
contendebat. Atque omnibus tam iuuenibus quàm ſenibus barbam ad cutim
uſque radere præceperat: vt qui eos, tanquàm ſalaces equos, ad benè ſemper curan-
dam cutim, atque ad laſciuiaſtudium extimularer. Cum igitur hinc eum ex Im-
peratoris claſſe eſſe conieciffet, percunſtabatur ex eo, vndenam eſſet, & quò per-
geret. Ille autem (ac vide quaſo hominis malitiam) quin ex aulicorum numero
eſſet, minimè inſicias ibat: cæterum, inquit, dum flagitioſiſſimi Imperatoris ſer-
uentiam, & ego & focij mei ſequimur, penè in Iudaiffimum præcipites abrepti ſu-
mus, atque in ingens anima periculum iam incidimus. Ego verò quo in malo ver-
ſarer, tandem aliquandò perſentifcens, ad tuæ ſanctitatis pedes, vt vides, propo-
ranter veni, vt angelicum hunc habitum, cuius deſiderio teneor, à te obtineam.
Quocircà nè me quaſo abijcias, honorande Pater, nec, tametsi indignum, à præ-
clara hac ſpelunca remoueas. Tum ille nomini ſuo reſpondens Stephanus, Ne-
quico, inquit, fili, huiufmodi rem aggredi: nè quid mihi periculi à tyranno crece-
tur. Ille autem ſtatim ſegmentum ſuum ac ſimulationem adagens, atque id omni
ſtudio contendens, vt fabulam eam, quam agebat, quoad eius fieri poſſet, ab omni
ſuſpicio

suspiciōne vindicaret, ac praterē quō sanctum virum ad id quod expetebat al-
 lieceret, Rationem, inquit, Deo pro anima mea reddes, nisi me hodierno die si-
 ne vlla cunctatione deronsum in monachorum ordinem adscribas. Nihil enim
 mihi alioqui supereft, quā v̄t statim ad prioris vitæ institutum reuertar. At
 venerandus ille vir hoc sermone commotus (Nōrat enim omnia pro nihilo du-
 cere, cū de anima salute agi existimaret) Etiam si periculum in hac re situm
 est, inquit, tamen quia te sincero animi affectu accessisse dixisti, non commit-
 tam, vt contra Dominicū præceptum te forās eijciam. Cæterū attento ani-
 mo sis oportet, pectusque tuum aduersus omnem ærumnam præmunias. Sic
 enim suos Dominus explorare solet. Hoc sermone habito, mundanam vestem
 ipsi detrahit, atque obedientiæ vestimento eum induit. Atque itā impostor ille ad
 tertium vsque diem perstitit, non tam decipiens, quā ipsemet à demone, qui eum
 ad huiusmodi facinus abripuerat deceptus.

Ioan. 6.

In sui perdi-
 tionem im-
 postor ille à
 Stephano
 recipitur.

Cap. 26.

Nec verò subdolo tyrannum hoc fugit: verū interim dum hæc perage-
 bantur, ingentem hominum multitudinem in theatro colligens, ac gradus eos,
 in quibus purpuratorum corona stare consueuerat, inscendens, mœroreque pro-
 fligati ac perditū hominis laruam induens, Nulla mihi vitæ reliqua pars est, in-
 quit, præ veteratoria Deo inuisi. Immemorandorum horum agminis nequitia.
 Cū autem populus ad istud exclamasset, Quonam modo hæc, cū huiusce
 habitus ne vestigium quidem vllum in tua vrbe supersit? ille editiore voce, In-
 sidias eorum, inquit, nullo pacto ferre queo. Omnes enim meos subdolo ani-
 mo circumuentos ad se pertraxerunt, atque adamatis suis tenebris manciparunt.
 Nunc autem, tanquā ne nunc quidem ijs quæ perpetrarunt contenti, grauiora
 prioribus adiecerunt, ac Georgium eum, quem, vt scitis, amore complecte-
 bar, à latere meo abreptum auulsumque mœrore excruciant. Cæterū cura nostra
 in Dominum consiicienda est, nobisque ad eum preces adhibendæ: atque ille
 breui, quod experimus, in apertum proferet. Ad hunc modum præstigiator il-
 le ac vanus, quod, pro eo atque imperarar, ac veteratorio animo molitus fue-
 rat, iam iamque euenturum erat, antè prædicit, vt vatis famam consequeretur.
 qui densissimis tenebris ac scelere plenus erat. Cū autem ij qui aderant, quique
 nihil ad veritatem, sed ad gratiam omnia sua tum facta tum dicta referebant, tri-
 tum illud ac peruulgarum dixissent, Cor regis in manu Dei est, & Orante te, Deus
 omnino exaudiet: concionem soluerunt.

Constantini
 iniquissima
 distimula-
 tio.

Constanti-
 nus Copro-
 nymus vatis
 famam
 affectat.
 Prou. 21.

Cap. 27.

Porro admirandus Stephanus execrandum illum, ac mali malum discipu-
 lum, post tertium diem accersit, plurimisque præceptis instructum derondet, ac
 monastico habitu adornat, atque, vt Solomonis verbis vtat, in aurem auream
 nari porcinæ imponit. Ille autem nihil diuina illa præcepta moratus (quī enim,
 cū in maleuolam animam sapientia intrare profectō nequeat?) montem, tan-
 quā ignauus quispiam ac fugax miles, relinquens, ad aulam abiit. Impera-
 tor vero lubenter eum excipit, ac lato animo amplectitur, non ob sanctum
 habitum, vt oportebat, sed ob id potiùs, quod eum abiecisset, hincque ipse iusti
 viri de medio tollendī ansam nactus esset. Confestim igitur omnibus cuiusvis
 ætatis hominibus ad publicum theatrum sub matutinum tempus ipsius iussu
 coactis, stans ille eodem quo prius loco, alta quadam voce, ac mira lætitia per-
 fuso animo, Vicit, inquit, fortuna mea: precesque meas Dominus exaudiuit. Pa-
 ter, cuius hominis? Immo verò earum potiùs princeps tenebrarum auditor exti-
 tit. Cū autem multitudo pro suo more ipsi applausisset, atque ista ad gratiam
 & obsequium comparata rursus dixisset, Quando autem, o here, te Domi-
 nus non exaudiuit? ipse hoc sermone delectatus, ac iucundè arridens, Reuela-
 uit, inquit, mihi Deus quem quærebam: quem si vultis, hodierno die vobis
 commonstrabo. Ac simul spectandum eum produxit. Promiscua itaque illa
 multitudo, simulatque ipsum conspexit, quod tempori magis adhuc obseque-
 retur, Hunc, inquit, malè de te meritum, malum ac nefas est intueri. Obtrun-
 cetur ergo quamprimùm execrandus iste, obtruncetur. Quæ cū dicerent, id
 quidem dicebant, quod illum pati oportebat: cæterū ab Imperatoris men-
 te ac sententia prorsus aberrabant. Quocircā statim, tyranno itā iubente, fa-
 tam ipsi eponidem detrahunt, eamque ad populum vnā cum cuculio (nam

Prou. 11.

Sap. 1.

Redit ante-
 dictum mo-
 nachī simu-
 lacrum ad
 Imperatorē

Pseudo mo-
 nachus ille
 populo con-
 spiciendus
 exhibetur.

RIUS
 DE
 OCT
 VII
 S

Ecclesiastica indomita indignissime prote-
runtur.

ita appellari consuevit) abijciunt : quæ extemplo ab impuris illis ac sceleratis conculcata sunt. Vt autem Cruciferum quoque analabum, hoc est redimiculum, ut etiam ipsum deicerent, nefario illi demere coeperunt, manibus acceptum illum Imperator undique contorquebat, quidam istud esset, sciscitans Tum Senator quidam, ut nomine, ita etiam re Dracontius, Projiciatur, inquit, Imperator, hic quoque Satanicus laquei funis, dignus ipse proculdubio eiusmodi laqueo. Quod etiam cum illic factum fuisset, is quoque à plebe protinus cernebatur. Er quidem res præclaræ indigno homini rectè detrahebantur : at non item rectè à scelestis ac sacrilega multitudo per contumeliam obturbatur. Post autem, quatuor homines prono corpore arceps prophani illius vellebus, tanquam pelle aliqua ipsum statim exuunt, atque eius loco militarem vestem imponunt, caputque ipsius galca cingunt. Cumque cum prius inspectante turba vndis eluissent (ad expiandam scilicet spurcitiam eam, quam ex sacro illo habitu contraxerat) ac Judaicum in modum (quid enim aliud dicam?) quoque res diuinas & sacras ludibrio habuissent (ô quoniam pacto hac vel aliter duntaxat ferent!) tum denique suis manibus Imperator ense ipsius humeris appenso, cum Hippocomi dignitate ornat. Atque hanc Georgius abrogati magistris mercedem tulit, quemadmodum Iudas pro negato Christo triginta talenta.

Imperator scelestum illi Hippocomi dignitate ornat. Math. 26.

Cap. 28.

Confestim itaque multitudo impetu facto sancti viri discipulos disturbat, ac monasterium vna cum templo igni absumit, sanctumque virum illum latronum instar è spelunca abreptum ad Chalcedonis nauale abducit. Quenam autem lingua calamitates eas, quas in tam longo itinere perferendas habuit, oratione complecti queat? Alij enim cum magno impetu trahebant: alij sustibus tergebant: alij in vallem cum deuoluebant: alij tibias ipsius calcibus laniabant. Erant etiam qui in venerandam ipsius faciem spuerent. Erant item qui teneriores virgas amputantes, sacrum ipsius caput verberarent: quò nimirum hac ratione plausum ac risum & voluptatem impuris hominibus excitarent. Alij denique petulantiori animo præditi, caesis palmarum ramis ante ipsum incedebant, cacuminantes, & illudentes, ac sexcenta in eum diæria iacentes. Quidnam porro hac ab impio Iudæorum furore distabant? Vt autem nullo in eum contumeliarum genere prætermisso ad litus peruenerunt, tum demum lembo impositum ad Philippici monasterium (id autem Chrysoptoli haud longè à Byzantio situm est) foretem virum abducunt. Vbi etiam illum custodientes, de ipsius statu Imperatorem certiores faciunt. Quem, vbi atrocem illam huiusce viri raptationem & contumelias, incensumque monasterium audijisset, læritiam inde concepisse aiunt, atque edictum statim promulgasse, quo capitale poenam in eum sanciebat, qui ad Auxentianum collem vel solum appropinquare ausus fuisset. Postea autem, cum hæresiarchas illos, qui eandem cum eo doctrinam tuebantur, accuisset (erant autem illi Theodosius Ephesi Episcopus, Constantinus Nicomedie, Nacoliæ, Nacoliæ, Sifinnius item ac Basilus, quorum alter Pastilla, alter Tricacabii cognomen habebat, ac præterea Callistus, de quo antè verba fecimus, & Comboconon, qui in scribarum numero tum erat, ac denique Masaras, qui eadem cum Saracenis de religione sentiebat) ad Patriarcham, quicum non modò nomen idem, sed etiam eosdem mores, ac doctrinam eandem habebat, eos mitit. Hac autem de causa id faciebat, ut vna cum ipsis ad Philippici monasterium nauigaret, atque cum diuinitus inspirato Stephano disputationem iniret. At ille, quia Stephani, tum doctrina, tum sanctitas esset, minimè ignorans, quodque præ eo non propè quidem, ut dici solet, iacularetur, disputationem recusauit, eam potius ipsis, si possent, permittens. Inter Constantinum enim, inquebat, & Stephanum, quod ad dicendi vim attinet, plurimum interest. Siquidem mihi sermo duntaxat præstò est: illi autem vna cum sermone diuini quoque spiritus potentia. Carum etiam atque etiam attendendum est. Quid enim amplius vos ab eo audiri estis?

Iohan. 12.

Gaudet impius Imperator cum malefecerit, & exultat in rebus possimis. Hæresiarchæ iconomachi.

Patriarcha Iconomachorum disputatione cum S. Stephano detrectat.

Cap. 29.

Illi verò assumpto falsi illius concilij decreto, hoc est ficulneo, ut vulgò dicitur, auxilio, ad prædictum monasterium veniunt: atque in balnei gradibus manentes, sanctum virum accersunt, suæ nempe dignitati potius conuenire sentientes, ut ille ad se accederet, quam ut ipsi ad eum sese conferrent. Quoniam autem, tum ob eam

SUI
90
NO
BY

ob eas, quas superius diximus causas, tum etiam quia ferreis catenis adstrictus erat, pedibus suis ingredi non poterat, duobus viris innixus ad eos proficiscitur. Pri-
 mus itaque Theodosius Ephesinus Episcopus ad hunc modum cum alloquitur: **Quo-**
nam tandem modo, o homo Dei, animum induxisti nos omnes in hæreti-
corum numero reponere? teque supra Imperatores, supra Patriarchas, supra Epi-
scopos ac ceteros Christianos, sapere iudicasti? An nos omnes id molimur, vt
nostrarum ipsimet animarum iacturam faciamus? At iustus vir leni ac placida
voce, Aduerte, inquit, quid de Elia Propheta Scriptura prodiderit, nimirum quem-
admodum ad Achas dixerit, Non conturbo, inquit, sed tu & domus patris tui.
Neque enim ego nunc sum qui conturbo: verum ij, qui contempta veterum Pa-
trum traditione nouum quoddam dogma in Ecclesiam inuexerunt. Nam si quic-
quid antiquitate præstat, veneratione dignum est, vt quidam vir sapiens dixit,
recentia vtique hæc atque adscititia vehementer absurda atque imbecilla sunt,
vt quæ perspicue adulterini Ecclesiæ Catholicae fœtus sint. Ac proinde non in-
tempèssive propheticum illud mihi dicere in mentem venit, Reges terræ & prin-
cipes vnâ cum mercenarijs pastoribus, ac gregis proditoribus, conuenerunt in
vnum, atque aduersus Christi administrationem inania meditati sunt. Hæc cum
ad hunc modum Stephanus protulisset, Constantinus Nicomedienfis Episcopus,
vt erat trauulentia & impudentia singulari, statim è subscellio suo exiit, atque nil
à calcitrionibus asinis diuersum faciens, aduersus sanctum virum impetum fecit,
eique humi sedenti calces in faciem inculsit. Ac præterea vnus ex sæuis satelliti-
bus simam ipsius ventrem calcibus impetens, resupinum in terram prostrauit. Ac
deinde continenter ipsius pectus pede feriebat. At diuinus Stephanus, Domini-
co præcepto obtemperans, seipsum ei ad libidinem ferendum prompto animo
præbebat. Hæc porro Callisto Senatori minime æqua atque honesta visâ sunt.
Ob eamque causam, cum prophano illi Constantino silentium indixisset, ad Ste-
phanum his verbis vsus est: Duabus tibi propositis conditionibus, nempe vt vel
pareas, ac concilij libello subscribas, vel mortem subeas, vt qui Patrum ac diui-
nitûs eruditorum Imperatorum legem repudies atque proscribas, vtram è dua-
bus malis confestim elige. Rursus ergo ille diuinitûs afflatus Stephanus, Atten-
to ad verba mea animo esto, inquit, domine Patrici. En enim cum magno Pau-
lo ipse quoque clamo, Mihi viuere Christus est, ac pro veneranda ipsius ima-
gine mori, lucrum. Quocirca & semel iam dixi, & rursus dicam, Si hemina mihi
sanguinis est, ea quoque pro Christo fundatur. Cæterum facite, vt mihi concilij
vestri decretum recitetur, quod intelligam, quibus tandem rationibus adducti,
dirundas ac delendas diuinas Imagines censuistis.

Protinus igitur Constantinus Nacoliæ Episcopus libellum illum recitandum
 suscepit. Cum autem initio sic legisset, Decreta sancti & œcumenici septimi concilij,
 sanctus vir silentio manu significato, O singulare mendacium, inquit. In-
 firmo etenim ac caduco fundamento caducum quoque profectò & imbecil-
 lum ædificium imposuistis. **Quonam enim modo sanctum existimari queat,**
quod sancta prophanare minime dubitauit? Quid enim? An non sancta à vo-
bis procreta sunt? An non, cum in concilio vestro sederetis, libellus vobis à pijs
quibusdam viris oblatus est, qui Episcopum quendam eo nomine deferret, quod
lancem sanctam, in qua Christi, ac Dei genitricis Imagines sculptæ erant, con-
triuissert? Vos autem contritionis illius crimen Imaginibus adscribentes, ipsum
quidem omni crimine soluistis, pios autem viros ab Ecclesiæ cœtu proscriptis-
sis, idolorum vindices eos appellantes. Quo quid audacius flagitiosusque sin-
gi possit? An non etiam sacram supellectilem sanctis Imaginibus exornatam
concepistis? An non adiectiuum hunc, Sanctus, ab omnibus iustis, ab omni-
bus Apostolis, à Prophetis, à Martyribus, pijsque viris abiicistis? Sancitum enim
à vobis est, o generosi viri, vt cum quispiam ad horum aliquem abiret, ex eo-
que quæreretur quod iret, responderet, Ad Apostolos, ad quadraginta Marty-
res: si vndè veniret, itidem responderet, Ex templo martyris Theodori, ex tem-
plo martyris Georgij. An non hæ vestræ doctrinæ sunt? Quonam ergo pacto,
qui sancta proscriptistis, sanctum concilium coëgistis? O singularem absurdita-
tem! Iam qui œcumenicum istud concilium vocari queat, quod nec Romanus
Antistes, citra cuius auctoritatem nullo modo fieri potest, vt res Ecclesiasti-

Theodosij Episcopi Ephesini ad Stephanum oratio.

3. Reg. 18.

Basil. Hom. 1. de i. iun.

Psal.

Impudens facinus Nicomedienfis Episcopi.

Patientia S. Stephani.

Philip. 1.

Eligite Sanctus Dei potius mori quam iniquæ sententiæ subscribere. Cap. 30.

Nō patitur vir Dei iniquorum cōuenticulum sanctum cōcilium vocari.

Iconomachi pios viros in Christo defunctos sanctos dici nolunt.

Eccē auctoritatem Romanū Pontificis.

RIUS

DE
STEPHANO
IVNIORE
MARTYRE

Item aliorum
trium Patri-
archarum.

ca ad normam dirigantur, gratum habuit, nec Alexandrinus comprobavit, nec Antiochenus, nec denique Hierosolymitanus? Vbinam eorum libelli sunt: aut quinam per diversa loca missi sunt, quibus falsum vestrum concilium confirmaretur, ut hac ratione oecumenicum censeretur? Tum autem quonam modo septimum dicatur, quod sex priora concilia minimè sequitur? Quicquid enim septimum est, sextum & quintum, eaque quae antecedunt, sequatur necesse est, ut septimum esse queat. Cum igitur vos sex conciliorum sanctiones abrogaveritis, quid est quamobrem concilium vestrum septimum appelleris? Ad quae cum Tricacabus dixisset, Et quodnam tandem è sex illis concilijs decretum à nobis abrogatum est? Quid? inquit vir sanctus, an non sex omnia concilia

Concilia in
sanctis tem-
plis celebra-
ta sunt.

sacrofanctis templis coacta sunt, primum nimirum in Nicea metropoli, atque amplissimo vrbis illius templo: secundum, apud Constantinopolim in sancto Pacis templo: tertium in pulcherrimo illo Theologi templo, quod in Ephe- sina metropoli situm est: quartum in sanctissima metropolitana nostra Chae- cedonis aede: quintum autem ac sextum Constantinopoli rursum, alterum nempe in augustissimo Sophiae templo, alterum autem in palatij aede, quam Oarum vulgò appellant? Quid igitur? an non in omnibus hisce templis Imagines pictae erant? Quodnam autem ex praedictis Concilijs, quemadmodum vestrum, deiciendas eas ac delendas esse censuit? Responde ad hoc Episcopo. Cum autem ipse rem ita se habere dixisset, sublatis in caelum oculis ac manibus, gra- que gemitu imo pectore emissis, vir sanctus alta voce exclamavit: Si quis Do- minum Iesum Christum in imagine, quantum ad humanitatem attinet, circumscrip- tum, non adorat, anathema sit, cum ipsiusque partem habeat, qui dixerunt, Tol- le, tolle, crucifige eum. At illi ob praecalam hanc ipsius in dicendo fiduciam stu- pore defixi, cum beata illa lingua adhuc loqui, ac veritatis hostes fortiter infesta- ri pararet, firmissima verborum tela, tanquam sagittas in manu potentis, illi me- tuentes, statim eum quidem in custodiam conjici praecipiunt, ipsi autem obtrectis praepudore vultibus ad aulam abiierunt.

Ἐπιφάνεια
Stephani.
Iohan. 19.

Psal. 126.

Cap. 31.

Mittitur
exilij causa
ad Helle-
sponti partes.

Percunctante igitur Imperatore quidnam ipsi perfecissent, atque Episcopis cladem suam occultare conantibus, Victi sumus, ait Callistus, o Imperator, vi- cti sumus. Magnus in doctrina vir ille est, magnus in disputando. Incompara- bilis ipsius virtus est: animus intrepidus. Non modò minis superior est: sed ipsam quoque mortem contemnit. Imperator autem ob haec ira percitus, Ste- phanum ad Hellesponti partes, hoc est ad Proconnesum exilij causa mittit. Vbi ille septem & decem integros dies in illius loci monasterio ita consumpsit, ut nihil prorsus cibi attingeret: tametsi aliqui Imperator plurima ad eum ali- menta mitteret. Nam ea ille rursus remittebat, nullum prorsus ex ipsis degulans. Per hos autem dies gravissimo morbo correptus huiusce monasterij praefectus, quantum quidem ad medicos attinebat, vitae spem omnem abiecerat. Mittit itaque ad sanctum virum, eumque, ut ad se veniat, rogat: Quò, inquit, alter al- teri extemam salutem dicamus. Incertum est enim, an nona hora apud viuos adhuc futurus sim. Quod ut ille audiit, statim ad eum accessit. Ac deinde, cum

Mortu pro-
ximū pristi-
nae sanitati
restituit S.
Stephanus.

manu collum eius tenuisset, labia quidem ipse precationis causa mouebat, fe- bris autem, quae morbum pepererat, à corpore profugiebat. Quid postea? Po- culum suum vino mero impletum ei bibendum porrigit. Quod cum exhaufis- set, statim plurimus sudor ex ipso manavit, ac dicto citius sanitati restitutus est. Cum igitur ei non tam extremum, quam iucundum osculum praebisset, illinc excedens, profectioem suam, ut cum Propheeta loquar, in mari statuit, atque in eam naudem, quae parata erat, ascendens, exulatum profectus est. Cum- que desertissima quaeque insulae loca peragrasset, in speluncam admiratione ob- gniam incidit (Cisjudam eam incolae nuncupabant) in qua Christi auia Anna tem- plum erat. Hac re igitur oblectatus, atque huiusmodi locum non sine numine diuino sese inuenisse ratus, domicilium in eo sibi constituit, herbarum, quae il- lic enascebantur, radices luculentae cuiusdam & opiparae mensae instar habens.

Templum
sanctae An-
nae.

Cap. 32.

At verò omnes ipsius discipuli ab Auxentiano monte depulsi, tanquam oves undique oberrabant, pastorem suum quarentes. Tandem autem eum, cum in Proconnesum venissent, inuenerunt, duobus duntaxat exceptis, qui à praec- clarissimo

SUI

976
30
E7

clarissimo illo ouili, vt à diuino duodenario Iudas, vel potius vt à Paulo Demas & Hermogenes, sese auulserant, ac pro monastico habitu mundanum induerant, nimirum Sergio, de quo antè verba fecimus, (qui etiam inuectiuum atque execrandum aduersus sanctum virum volumen condidit) ac ter misero Stephano, qui cum Presbyter, ac supradicti Callisti minister primùm extitisset, ac deindè à sancto viro in monachorum album adscriptus fuisset, atque in montis monasterio sacerdotis munus obijisset, postea tamen & monasticum habitum, & Deum curauit, atque ab ipsomet tyranno mundana veste indutus (quem prius vitam abijcere oportebat) nefariam illam vocem emisit, (ò scelerata labia! ò impuram & fetidam linguam!) Hodierno die, Here, à Saranicis faucibus opera tua ereptus, ac tenebroso amictu exutus, splendidum pallium indui. Cuius ex-
 crando sermone tyrannus summopere delectatus, Sophiani palatij ministrum eum constituit. Quò etiam crebrò commean, gaudij patrem, eum qui multis luctibus dignus erat, appellabat. His itaque solis ab ouili sacrosancto auulsis, ceteri omnes ad Proconnesum, vt à me dictum est, impuls, monasterium construxerunt. Quin à philosophica ista vitæ degendæ ratione ne diuini quidem Stephani mater abfuit: verum vnà cum sorore insulam illam adiens, contubernium ipsius amplexa est. Illic itaque diuinus Stephanus extructa columna, ac supra eam angustissima quadam adicula, in ea sese conclusit, annos iam nouem & quadraginta natus. Perindè autem ac si magnos Deo consecrata vitam laboresum primùm iniisset, ità seipsum asperrimis quibusque certaminibus de-
 debat: non secus videlicet ac si certamen ipse secum instituisset, atque id contenderet, vt vnà cum ætate labores quoque nouis incrementis cumularer. Quam etiam ob causam diuina quoque miraculorum gratia ipsi insedit, atque admirabilem operum admirabilis effector extitit. Cæcus etenim quidam, iuxta illum à natiuitate cæcum, ad eum adiens, supplicesque easdem voces vnà cum pari fide mit-
 tens, lucem, quam nemo non experit, obnixè sibi dari rogabat. Ipse autem, vt qui modestè atque humiliter de se sentiret, primùm detrectabat. Cum verò ille sup-
 plex instaret, si fidem (ad eum inquit) in Deum habes, si imaginis ipsius cultor es, lucem, ac rerum ab eo admirabili modo conditarum pulchritudinem intuere. Vix hæc dixerat, cum ille apertis oculis, ac perpurata ea, quæ ipsis offusca erat, cæcitate, fatuus lucem emens ambulabat, testisque omni exceptione maior miraculi à Stephano editi. Atque hoc primum & maximum in ea insula beati viri miraculum extitit.

Mar. 14. 2. Tim. 4.

Nefaria a- Postlaræ vox

Mater S. Ste phani cū fo- rore mona- sticū insti- tutum am- plectitur.

Cæcum à natiuitate illuminat.

Cap. 33.

Mater filiū à malo de- mōe obse- sum offert sancto Dei viro curan- dum.

Alterum autem, atque eo posterius (quanquàm haud scio an potentia inferius censei debeat) huiusmodi fuit. Fœminæ cuidam haud obscuro loco nate, quæ Cyzici degebat, filius erat nouennis, à malo spiritu diuexatus. Quo secum assumpto mater in insulam profecta est. Vt autem ipse admirandi viri cubiculum vel solùm perspexit, tumultuari & æstuare, ac nunc sublimis in altum ferri, nunc rursus in terram allidi cœpit, inconditas quasdam voces ad sanctum virum emittens, dæmone nimirum, dum mouebatur, ipsum mouente, vimque ei, dum vim ipsemet pateretur, afferente. At mater, cuius viscera, non minùs quàm illius, distorquebantur, (quid enim aliud, cum mater esset?) tum lachrymas internæ flammæ indices profunde-
 bat, tum voces, quibus misericordiam moueret, emittebat: Misereat te mei, inquit, misereat te eius, quæ longè grauiori mœroris dæmone conflictatur. Vnigenitus enim mihi hic est, atque hoc vno spes omnis mea nitetur. Hunc senectutis bacillum mihi fore sperabam, hunc generis suscitabulum, hunc vitæ solatium. At nunc, quo statu est, fatius mihi fuerit eum extin-
 ctum quàm viuum intueri: quandoquidem ipsius vita morte grauius animam meam perturbat. Ac me rursus orbitatis aculei discruciant, maternisque viscibus enror, atque in summa animi perturbatione versor. In te verò calamitatis huiusce meæ depulsio sita est. Tibi præsentem tempestatem precibus com-
 primere atque sedare procliuè est. Duas animas miserare: duobus vno eodemque tempore periclitantibus facilem & exorabilem te præbe. Hæc cum amaro ac gemente animo protulisset, ad sancti viri matrem (nam tum illic aderat) accedit, atque eius genua complectitur, Mater, inquit, tu quo-

LIUS
DE
S. STEPHANO
IUNIORE
MARTYRE

quæ extitisti : partus dolores subijisti : lacte filium aluisti. Nôsti quinam natura sint stimuli : nôsti quantus liberorum amor in matrum pectoribus infusus sit. Te quæso vnigeniti mei misereat, te, inquam, misereat, ô verè egregia sobolis parens, ac felix mulier. Hunc miserum puerum in pœnam meam cruciatum commiserare. Huius igitur luctibus commotus Stephanus, vni discipulorum imperat, vt Crucis signum vniuerso pueri corpori adhibeat. Ipse autem intra se collectus, atque animam oculum attollens, eum, qui celerrimè salutem afferre poterat, inuocabat. Atque ipse quidem lachrymis perfusus precabatur : ille autem humi magno cum impetu deiectus, amissa voce iacebat. Ipse surgere eum, atque ad se venire iubebat : ille iussis obsequabatur. Deum cum, adorata Christi imagine, matri suæ sanum atque incolumem tradit. Atque ita cernere erat illud Dauidis impletum, Matrem nimirum super filio lætantem. Ac quidem huiusmodi fuit istud facinus, tamque admirandum. Aliud autem, quod neutri è duobus vi ac facultate cedit, narraturus cedo.

Signo Crucis & oratione curat demoniacum.

Psal. 112.

Cap. 34.

Matt. 9.
Luc. 8.

Mulierem sanat à fluxu sanguinis.

Habac. 3.

Oratione marinos fluctus sedat, & periclitantes liberat.

Cap. 35.

Mater S. Stelij sui ab ea filium, certissimo indicio agnoscere potuisset, filium simul ac mundum relinquens, ad communem Patrem concessit, his antè ad filiam suam verbis vsa : Non est quod plores : nam tu quoque mecum profectura es. Nec verò plures quàm septem dies intercesserant, cum Theodora quoque (nam hoc filia nomen erat) relicto mundo ad matrem suam, quemadmodum ipsa prædixerat, abscessit. Eodem autem tempore miles quidam, nomine Stephanus, genere Armenius, ab Europæ partibus profectus, qui dimidia sui parte contabescerat, totusque præ morbo humi vergebat, cum magna illa miracula, quæ à magno hoc viro designabantur, intellexisset, ad eum perrexit, atque ad eius pedes accedens, ea postulare cœpit, quæ & ipse accipere summopere optabat, & ille facile præbere poterat. At ille, qui fide erga Dominum ac benevolentia præditus erat, miraculum ad ipsum transfert : cumque ei, qui agrotabat, vt & ipse & matris imaginem adoraret, imperasset, atque ille id faceret, sanum eum prorsus ac valentem reddidit. Vt igitur ad commilitones suos se recepit, quærebat ex eo, quanam ratione conualuisset. Ille autem eam minimè reticbat : verum, Monachus quidam, dicebat, Stephanus nomine, qui apud Proconnesum in angustissima quadam adicula degit, duas me Imagines adorare iussit, vnam quæ Christi, alteram quæ Deiparæ dicebatur : ac protinus conualui, corpusque omnino crexi. At impij illi & conscelerati, manus non sine magno terrore complaudentes, Væ tibi, inquit, qui in idololatriam prouisti. Confestim itaque

Ad Christi & matris eius imaginem debilis quidam curatur.

SUI
9
10
11
12

eam apud summum Thracia prefectum deferunt: qui cum de eo quaestionem habuisset, nulla interposita mora eum ad Imperatorem misit. Is vero cum accuratius eum examinasset, an recuperata valetudinis modum intellexisset, pro ea qua laborabar stoliditate, non intellexit: verum, quod ipsi summo studio erat, percontabatur eum, qui morbo liberatus fuerat, an in simulacrorum cultu perstaret. Qui cum & ingenti poenitudine se affici, atque huiusmodi simula-

Millis fanari leuitas & peridia.

Is miserè perit.

Cap. 36.

Tyrannus igitur, tanquam hinc arrepta ansa, sanctum virum quamprimum è Proconesso ad se adduci iubet, illud addens, quòd ne exilio quidem mulctatus, sibi temperasset, quin plebem idolis cultum adhibere doceret. Cum ergo illinc adductus esset, ut in Phialæ perquam obscuro ergastulo tum vincis ferro manibus, tum pedibus ad lignum arctissime adstrictis, includeretur, duobus tantum primarij ordinis viris comitatus, sanctum virum præsto esse iubet. Cum autem ad eum adductus fuisset, à pio quodam viro numum petijt, eumque cucullæ suæ furtim imposuit. Tyrannus itaque, ut eum vidit, exclamare cepit, O vim mihi illaram, ô calamitatem, ô arrogantiam! Videte à quonam imperium meum contumelia afficiatur, à quonam ludibrio habeatur! Cum autem vir sanctus nihil omnino respondisset, verum humi defixus hæreret, tyrannus eum iracundè prospiciens, ignemque, ut dici solet, spirans, atque ut ipsi in more positum erat, manum in orbem torquens, alteque exclamans, Non mihi respondes, inquit, scelestum caput? At ille, Si me ita leuiter condemnare in animo habes, Imperator, supplicio quam celerrimè affice. Sin autem huc me idcirco adesse iussisti, ut me interrogares, ac vicissim audires, iracundiam lenitate tempera, atque æquo animo & interroga, & audi. Tum Imperator: Dic age, quibusnam paternis decretis minimè paruimus, ut apud te in hæreticorum numero censeamur? Quoniam, inquit ille, venerandarum Imaginum picturam, multis antè temporibus à diuinis Patribus traditam, scelera- tæ ab Ecclésijs eiecistis. Tyrannus autem, Nè has, inquit, Imaginum picturas dicas (neque enim sunt) sed planè idolorum picturas. Quidnam porrò idolis cum sanctis commune est? Hic verò sanctus ille vir, Non, inquit, cum Imagines adoramus, materiæ cultum ac venerationem tribuimus: verum Imaginis honor ad exemplar transit, quemadmodum à Basilio dictum est. Quid? inquit tyrannus, æquumne est ea, quæ à Patribus antè prædicata sunt, quæque & multa & perobscura sunt, ac neque mente comprehendendi, neque verbis vllis explicari possunt, per colores in sensum cadentes exprimere, atque in materia adorare, cum eorum essentia nemini, nisi quantum ad infinitatem, ut Gregorij verbo vtar, attinet, explorata sit? Minimè verò, ait vir sanctus. Ecquis enim mortalium, qui quidem mentis compos sit, diuinitatis naturam, quæ & materia caret, & omnem mentis captum fugit, coloribus è materia conflatis pingi posse dixerit? Cuius enim forma ne mente quidem deliniari potest, quoniam tandem modo ipsa coloribus exprimi queat? At nos, cum Christum in imagine pingimus, diuinitatis naturam haudquaquam pingimus: verum theandricam eam formam, quæ in nostra specie apparuit, quamque Apostolica manus contrectauerunt, quemadmodum alicubi ait Theologus, Quod vidimus, & manus nostræ contrectauerunt. Quòd si mihi dictum illud Mosis in medium protuleris, Non facies tibi similitudinem vllius rei, tam ex his quæ in celo, quam ex his quæ in terra sunt, hunc ipsum Mosem tibi ostendo duorum Cherubim effigiem auro efficientem. Quibus de rebus ad hunc quoque modum diuinus Apostolus disserit, Et Cherubim obumbrantia Propitiatorium, Quin ipsum quoque Propitiatorium, & Tabernaculum testimonij, & Sancta sanctorum, an non cælestium figuram exprimebant? quemadmodum idem Apo-

s. Stephanus ab exilio ad tribunal Imperatoris redactur.

Præfatus futurorum numerum exigit vir Dei.

Disputatio Constantini Copronymi cum sancto Stephano.

1. Ioan. 4.

Exod. 20.

Exod. 25.

Hebr. 9.

RIUS

DER

7 III

5

Hebr. 8.

Apostolus rursus ait, Vmbra cælestium deseruimus. Quid igitur sceleris admittimus, cum Christi formam humanitatis adspexam in imagine pinguis & adoramus? Quid autem? An cum Crucem etiam, ex quacunque tandem materia confecta sit, adoramus, rei conditæ cultum adhibere videmur, adorationem materię tribuentes? Sed & pepla sancta, & sacrosancta vasa à nobis adorata nullam nobis reprehensionis notam inurunt. Siquidem ea per Christi inuocationem in sancta mutari persuasum habemus. Quid? An tu quoque corporis & sanguinis Christi arripita ab Ecclesia proscribes, vt quæ imaginem ac veram illorum figuram teneant quæ & adoramus, & osculamur, & eorum perceptione sanctitatem consequimur. Vos igitur inter sanctum ac prophanum minimè distinguentes, Christi imaginem non secus atque Apollinis statuam, Deiparæque item non secus ac Dianæ, idolum appellare minimè horruistis. Quin ipsam quoque pedibus protriuitis & exussistis. Ad hæc Imperator, O cæca mente prædite, inquit, ac supra omnes Immemorandos obliuione digne, his Imaginibus proculcatis Christumne proculcauimus. Tum verò ille, verè in diuinis rebus solers Stephanus, in morem eorum, quibus bellica laude præstant, aduersarium suomet telo ferire, ac per ea ipsa quæ dixerat, profligare cupiens, manum in cucullam immittebat, atque indè numum in quo impius ille sculptus erat, extrahens, eumque quemadmodum Christus olim Cæsaris numum Iudæis ostendens, Cuiusnam, inquit, est hæc imago & superscriptio? Eo autem mirante, ac respondente, Cuius tandem alius, quam Imperatorum? Quid, inquit vir diuinus, si quispiam eum contumeliosè in terram proiectum pedibus terat, poenæne aliquas luet? Quidni autem, dixerunt ij, qui adstabant, cum Imperatoriam effigiem proculcet? Ad hæc vir sanctus, grauem quandam ex imo pectore gemitum emittens, ac magno cum animi dolore exclamans, O immanem, inquit, cæcitatem! Si pro mortalis Imperatoris forma & effigie grauissimas poenas irrogandas esse dixistis, quas tandem poenas eum subiturum esse putatis, qui Filij Dei ac matris ipsius effigiem conculcârît, ignique tradere minimè dubitârît?

Matt. 22.

Egregiè conuincit Imperatorem vir sanctus per similitudinem.

Cap. 37.

Reducitur vir sanctus vincis post tergum manibus in publicum carcerem.

Psal. 38.

342. monachi ob Imaginum defensionem varijs poenis affecti, carceri mancipantur.

Vix hæc dixerat, cum subito numum eum pedibus protriuit. Cum autem ij, qui adstabant, ferarum ritu accurrissent, vt sanctum virum præcipitem in mare deicerent, (audax enim & præceps est asentatio, ac dum obsequijs aliquem nimium demereri studet, mediocritatis omnis fines excedit) Imperator lenitatem simulans, quò iracundiæ haudquaquam obnoxius esse videretur, qui eam ingentem atque arcanam in animo infidentem habebat, in præsens quidem eos prohiberi, atque ab huiusmodi conatu abducitur: cæterum sanctum virum collo alligari, ac manibus à tergo vinciri iussit, ad publicum prætorij carcerem amandat: vt videlicet ob protritam Imperatoris effigiem poenas à lege constitutas lueret. Hæc nimirum lenis ille ac facilis, cunctosque iniuriarum obliuione superans. Nam qui Christi imaginem proculcauerant, atque in ignem coniecerant, hi suæ imaginis vindices sedebant, atque vlticem huiusce facinoris legem proferebant. Ecquis autem eorum amentiam satis rideat, immò potius eorum væcordiam ac cæcitatem satis deplorare queat? At spiritu diuino maiorem in modum afflatus Stephanus, simulatque vel ipsum carceris limen attingit, pectore incallescens, atque ab eo, quo præditus erat, perspicaci spiritu concitatus, dierum suorum metam in lingua sua locutus est, his verbis vtens: Hæc est præsentis vitæ meæ requies. Hic enim saltem vsque ad extremum spiritum mihi habitare necesse est: quoniam pro imaginis Christi honore hanc sedem elegi. In interiori autem carcere conclusus, eximie virtutis monachos trecentos quadraginta duos ex varijs locis collectos, atque eodem carcere condemnatos, inuenit, qui partim nares, partim aures excætas habebant, partim euulsos oculos, partim amputatas manus, ob id videlicet, quòd pro venerandarum Imaginum pictura & erectione lucubrationes edidissent. Ac quidem alij plagarum notas adhuc circumferabant: alij præclaras genas pice illitas atque ambustas habebant: alij caput ad risum ac ludibrium abrasum. Quorum varios istos ac multiplices cruciatus diuinus Stephanus cernens, patientiæ nomine beatos eos prædicabat: ac contra lachrymis dignum seclè indicabat, vt qui in earundem plagarum partem cum illis minimè venisset, nec

DE S. STEPHANO IUVNIORIS, MARTYRE.

nec pro Christi imagine membrorum excisionem ipse quoque pertulisset. At diuini illi Patres, ut primum sanctum virum conspexerunt, ad eum tanquam ad magistrum & præceptorem accesserunt, ut ab eo salutis præceptis erudirentur.

Itaque ex Prætorio monasterium factum est: quippe cum illic omnis monasterii vitæ forma ac regula ad vnguem obseruaretur. Ij autem, quibus carceris custodia mandata erat, quique sancti viri famam iam pridem audierant, tum demum animi quoque ipsius statum, ab ea tranquillitate, quæ in ipsius moribus elucebat, quantum fieri poterat, coniectantes, ad eum tanquam ad Dei Angelum animos conuertebant, eique summam reuerentiam, ac venerationem tribuebant: adeo ut quidam etiam eorum remotis arbitris eadem ad uxorem suam diceret, quæ olim Manducæ illi, Morre moriemur, mulier, præ tyranni huius furore. Virum enim, perinde ac Deum, hodierna die vidi, hunc, inquam, in vincula cõiectum monachum, quem Auxentianum vocant. Sapiens autem illa mulier non frigide ac negligenter ad hæc verba affecta, verum per concinnam atque prudentem ad virum interrogationem vitæ sancti Patris rationem omnem perscrutata, clam in carcerem ingressa est, arreptisque venerandis ipsius pedibus, ab eo, ut pro se precaretur, ipsaque vicissim ei, quæ opus essent, subministraret, postulabat. At diuinitus inspiratus Stephanus preces quidem ei annuit & concessit: cæterum adduci non poterat, ut quicquam ab ea acciperet. Instabat tamen rursus illa, dicens, Quidnam est, quam obrem tu exiguum fidei erga te meæ promptitudinem tam obstinate reijcis? Quamquam enim ipsa id non mereor: at tuam tamen moderationem ac benignitatem ad indignos quoque indulgenter sese demittere compertum habeo. Quæ admodum enim Sæpethana illa quondam Eliæ farinam, & Sunamitis Eliæ cubiculum hospitij causâ præbebat, ac beata illa vidua duos in summa sua penuria obolos erogabat, ac denique Samaritana illa ex fonte hauistam aquam Deo porrigebat: ad eundem etiam ipsa modum cum pari fide aliquid in te beneficij conferre studeam, nè quæso deliderio meo excidam. Ille verò rursus id constanter recusabat, non quidem ob naturæ contumaciam, aut ipsius indignitatem id officij à se repudiari dicens (Ego enim, inquit, memet indignum, atque omnium mortalium postremum duco): sed quia ab eo prohiberetur, qui cum hæreticis quicquam commune habere veterat. Neque enim meminisse se cum Imaginum hostibus vllum vnquam commercium habuisse, aut aliquid omnino ab eorum manibus accepisse. Hæc ut illa audivit, humi sese prostruens, quid non dicebat, quid non faciebat, ut ostenderet quàm ab hæreticorum societate atque commercio semper abhorruisset? Absit hoc à me, inquit, venerande Pater, ut Christi, aut matris ipsius, aut vllius Sancti imaginem contempserim. Scio enim me à Patre nostro Germano didicisse, quas pœnas daturis sint, qui eò audaciæ pro ruperint. Cæterum fac quæso, ut nec vir meus, nec custodum quisquam resciscat, quod pietati tuæ indicare cupio: atque ego re ipsa dubitationem omnem tibi eximam. Hæc locuta, statim domum cucurrit, atque aperta arca tres arcanas Imagines eduxit, vnam Dei genitricis, filium seculis omnibus antiquiore complectentis, duas alias Petri & Pauli Apostolorum. Quas ut ipso insperante religiose adorauit, ipsi postea porrexit, Accipe ista, inquit, atque hinc tibi mei, hoc est mulieris peccatricis, memoria refricetur. Ad hunc modum pijs ipsius moribus comprobatis petitioni cedit: ac deinceps Sabbato ac Dominico die ad eum ipsa panis vnica sex, aquæ non plus tribus poculis afferebat. Tantulum enim singulis hebdomadis ipsi cibi ac potus fuit toros vndecim menses, quos in Prætorio transegit.

Quadam autem die vnâ cum cæteris captiuis sedente viro diuino, de supplicijs illis, quæ iustis viris ab iniquis iniquissimi Imperatoris præfectis varijs locis illata fuerant, sermo ortus est. Siquidem in medium progressus Antonius quidam Cretæ oriundus, vir fortis, & qui fortibus certaminibus egregie defunctus fuerat, Quoniam modo, inquit, præclara monachi Pauli certamina vobis ob oculos proponere queam: aut quoniam pacto ea sine lachrymis commemorem: Princeps quidam Cypri præfectus erat, nomine Theophanes, cognomento Lardotyris. Hic cum sanctum virum, ut in eum inquireret, accepisset, ad Heracliti prætorium eum duxit. Proposita autem erat humi Christi in cruce Protensis imago, vnaque item cruciatus instrumentum, quod catapultam vocant. Aitque ad eum Præfectus, scelestâ, inquam,

Cap. 38.
Prætorij
carceris
custodia
monasterium.

Judic. 13.

3. Reg. 17.

4. Reg. 4.
Mar. 2.

Ioan. 4.

Nihil commercij cum hæreticis habendum.

Mira cuiusdam matronæ erga virum Dei humanitas & clementia.

Cap. 39.

S. Pauli notum martyrium, & aliorum virorum varijs cruciatus referuntur.

illa

ANTONIUS

DE
VITA
&
MORTI
S. ANTONII
MARTYRIS

Psalm. illa lingua, arque iniquitatem in excelsum loquens : Vnum è duobus tibi Paulus proponitur : nimirum vt aut calcata imagine vitam obtineas, aut vt hoc tormenti genere discrucieris. Hoc autem dicens, puerorum laruis leonem perterrefacere velle videbatur. Statim enim generosus ille vir magna voce exclamās, Absit à me, inquit, Domine Iesu Christe, vnigenite fili Dei, vt theandricam hanc imaginem pedibus teram. Atque hæc locutus, statim humi se curuās, osculum ei fixit, re ipsa plenum faciens, quàm nihil iudicis minas moraretur. Ille itaque confestim iracundia rotas æstuans, nudari sanctum virum, atque in catapultam extendi iubet : vbi cum tortores duabus tabulis ipsum firmissimè compressissent, ac ferreis pectinibus totum ipsius corpus exarāscent, prono capite suspenderunt. Ac deinde non exiguo igne infra eum accenso, ita demum holocaustum Deo gratum ipsum effecerunt.

Cap. 49. Hæc eo commemorante, Patribusq; lachrymis madentibus, Theosterictus quidam, hoc nomen merito consecutus, vir senex ac sacerdotij dignitate ornatus, quæ ex pio illo monasterio erat, quod Peleceta nuncupatur, atque & nasum abscissum, & genas feruenti pice ac bitumine illitas, miserumque in modum ambulans habebat, (hos enim cruciatus pietatis causa pertulerat) prodiens ipse quoque in medium, superioribus sermonibus hæc adiecit : Impossibile est, impossibile inquam, est vt vel hic ipse antistes noster siccis oculis ista commemoret. Quam enim oratione quispiam illius, qui tum Asiam cum imperio obtinebat, furorem completi possit? cui Lachanodracon quidem cognomentum erat, verum ipsius fel atque iracundia draconis quoque virus amaritudine superabat. Ad quem beatus Stephanus, Narra, quæso, Pater, nihil omittens eorum, quæ dum contigerunt, veram omnia oratione prosequens. Etenim per huiusmodi exempla, tum animi promptitudinè, tum robore impleti, ad eundem zelum præparamur : siquidem voluntas Dei hoc tulerit, vt pro diuina ipsius imagine nos quoque certamen subeamus. Tum igitur Theosterictus inchoatum sermonem ad hunc modum prosequitur.

Incruentum sacrificium Missa dicitur. Cum incruentum sacrificium in monasterio nostro celebraretur, (erat autè vesperarum sancta ac magnæ quintæ feræ, in qua Christus Iudæis tradendus erat) hic draconis nomen habens, tyranni iussu cum magna militum manu in monasterium impetam facit. Ac mysticum quidem sacrum euertit, mysticis videlicet hymnis protinus silentio compressis : lectissimos autem monachos duodequadraginta vinculis ferreis adstrinxit. Reliquos verò partim verberibus crudelem in modum lacertauit, partim eorum barbam pice illitam exussit, naribus prius amputatis. Quorum numerum ipse quoque augeo, quemadmodum faciei meæ nota certissimè testatur. Quibus impius ille nondum expletus, vniuersum monasterium postea inflammauit, ipsas quoque ecclesias vnà cum reliquis ædificijs concremans. Mox autem prædictos duodequadraginta Patres ad extremos Ephesi fines relegauit : vbi cum eos in veteris balnei fornice conclusisset, ac deinde aditum obstruxisset, ad hunc modum eos è vita migrare coëgit.

Cap. 45. Cum vsque ad hæc tristes tragœdiæ narrarentur, atque omnes in gemitu & lachrymas prorumperent, rogatus à Patribus Stephanus, vt ad mitigandum eorum mororem orationem aliquam haberet, intimo corde ingemiscēs, Gratias, inquit, Deo agere par est, Fratres ac Patres, gratias, inquam, ei agere de omnibus rebus, quæ præter voluntatem accidunt. Etenim gratiarum actio cum patientia coniuncta coronas nobis necesse confueuit. Quocirca etiamsi igne, aut gladio, aut maris profundo, aut præcipitio, aut alio quodam mortis genere nos mulserint, qui impietatis scelere sese deuinxerunt, prompto atque alacri animo cuncta perferamus. Habemus enim velut exemplar quoddam, in quod intueamur, claros illos Patres, qui ante nos extiterunt, ac per martyrium Deo vitam consecrârunt, nimirum sanctum illum Petrum Blachernis in vincula coniectum, qui cum spectante Imperatore pro Christi imagine neruis atrocissimè concideretur, nullum ignauum ac timidum animi specimen in eo cruciatu edidit, verum acerbiore eum verborum plagis lacertauit. Iulianum alterum & apostatam appellans. Atque ita in his tormentis, gratias Deo agens, animam exhalauit. Habemus item Iohannem Monagriæ Præfectum, quem tyrannus, cum cum nullo omnino terrore afficere potuisset, neque adducere, vt Christi matrisque ipsius imaginem pedibus protereret, sacco inclusit, gratiasque ipsi saxo appenso in profundum mare deiecit. Sed quis tandem est, qui ea omnia

Petrus quidam propter imaginum cultum occiditur. Item Iohannes Monagriæ præfectus.

SUI
95
NO
FV

omnia facinora enumerando recensere possit, quæ per omnes tyranni prouinci-
as Prætores, qui cum crudelitate superabant, aduersus sanctos viros designarunt?
Immo verò quis est, qui sanctorum aduersus eos contentionem, atq; ad extremū
vsque spiritum patientiam vllō sermone referre queat? Quorum si nos exemplū
sequamur, beati profectò erimus, vt qui exiguis laboribus amplissimas opes nobis
ipsis aggeramus. Neque enim condignè sunt passiones huius temporis ad futuram
gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Hæc & alia his plura, ad excitandos & acuendos
eorum animos, qui vnà cum eo vincti tenebantur, accommodata, cum dixisset, ora-
tioni suæ finem imposuit.

Non multi dies intercesserāt, cum ipse suam à terra ad Deum migrationē animæ
oculo prospiciens, quadragesimo ante mortē suam die præclaram illā mulierem,
illam in quā hospitalitatis laude florentem, ac nouam Isdandulā, atq; corū, qui in
vinculis erant, ministram accersit, ad eamq; his verbis vtitur: Tuæ erga me hospi-
talis fructū velim tibi cū sœnore Christus rependat. Bellè enim mihi, atque vt
ipsi gratū est, ministrasti, ac me recreasti. Deinceps autem ad quadraginta vsq; dies
proorsus mecum ipse versari, ac memet excutere cupio. Pero igitur abs te, vt panem
eum & aquā, quæ ad me afferre consueueras, per hos dies nē afferas. Vt autē eo no-
mine merentē eam vidit, atq; huiusce rei causam scire cupiētem, Noui, inquit, mi-
hi vitæ finē imminere. Ac propterea monasticæ exercitationis rigorē etiam atque
etiam intendere gestio. Cessit his auditis hospitalis illa, ac præstati fide mulier. Per
omnes itaq; noctes & dies non desinebat vir sanctus Patres eos, quos carceris soci-
os habebat, monere, docere, salutaribus præceptis erudire, atque id efficere, vt toto
penē nocturno tēpore in canendis Dei laudibus versarentur: adeò vt ciues etiam
nonnulli, qui sanctioris vitæ studiū colebant, vilibus pannis obuoluti clam ad eum
ingredierentur, atq; ipsius benedictione atq; doctrina, non sine magna animi volu-
ptate fruenterent. In his igitur muneribus cum quadraginta illi dies absumerentur,
ac iam octauus & tricesimus inchoaret, hospitalē illam mulierem rursū accersit
tam audientibus Patribus ita alloquitur: Deus qui se pijs omnibus laborū fructus
centuplicato redditurū promisit, benigno oculo te ex alto & sancto suo adspiciat,
ac pro tuo in me officio longè copiosiorē tibi mercedem referat. Ipsius enim verè
discipula extitisti, qui dixit, Qui quid fecistis vni ex minimis his meis, mihi fecistis:
& Qui recipit iustū in nomine iusti, mercedē iusti accipiet: & Qui potum dat cali-
cē aquæ frigidæ, nō perdet mercedē suam. En itaq; tuę erga me voluntatis merces
expleta est, quam tu eiusmodi à Deo habitura es, vt ea tibi nunquā eripi possit. Ac
postea sacris Imaginibus ostensis, Accipe, inquit, præclarum hoc tuum depositum
quod quidem tibi & in præsentī hac vita aduersus omne malum præsidij loco sit, &
in futura tuæ erga Deum beneuolentiæ, atque orthodoxæ fidei pignus. Hæc vbi di-
xit, altè rursus ex imo pectore ingemiscens, apertè hoc extulit: Crastina luce ex hac
vita migrans, ad aliū mundum atq; Imperatorem proficiscar. Ipsa igitur, cum ama-
rum quendam & acerbum gemitum edidisset, extremamque ei salutem dixisset, re-
ceptasque eas, quas vtendas dederat, Imagines linteo quodam obuoluisset, do-
mum postea se recepit. At diuinitus afflatus Stephanus, conuocatis rursū Pa-
tribus, eos in diuinis laudibus concinendis pernoctate iubebat.

Prædicte
reus mor-
tis suæ vir
sanctus.

Matt. 19.

Matth. 25.

Sacræ Im-
agines aduer-
sus omne
malum præ-
sidij loco
sunt.

Cap. 43.
Brumalia
festa.

Condemna-
tur sanctus
Stephanus
capituli sup-
plicio.

Pauli
menni
facere
rā me
em pe
pla pla
cundia
oi cum
cinitu
le mo
m effe
us qu
us, q
ciffim
habe
mō
am, c
oratio
aplicū
atque
us Str
verim
rom-
olun-
amus.
uitur.
espe-
raco-
mim-
pro-
vinci-
cece-
orum
estan-
stam-
utem
i cum
hunc
achry-
a mo-
t, Deo
a præ-
coro-
ofun-
etatis
Habe
qui an-
ctum
caror-
di an-
gis la-
is, gra-
ctum,
duce
grau-
qui ca-
mnia

RIUS
DE
M
S

Porrò autem ille Deo proorsus inuisus tyrannus, præter alia, quæ Deo odio atque
erecreationi erant, facinora, ne Brumaliorum quidem cæremoniā contemnebat,
verum eam quoq; splendide ac luculenter celebrabat, vt qui Brumum quendam
ac Bacchum in his Gentilium ritu colere in animum induxisset, eosq; vt frugum ac
vini curam gerentes, atq; ad maturitatem ea perducentes, summis honoribus affi-
ceret. Parabat itaque tertie quoque vxoris suæ Eudociæ Brumaliū postridiē iuxta
quinti elementi circunductionem celebrare. Progressus autem, atque ad schola-
rum porticus sedens, vnà cum symmistis suis Satanicas quasdam cum organis ac ci-
tharis cantiones, aduentati festo congruentes, addiscebat. Hic igitur ab impijs qui-
busdam viris ad eum delatum est, Stephanum ex Prætorio monasterium effecisse,
cumque rotas noctes illic in cantilandis Psalmistraducere: ac præterea complu-
res ciues illuc proficiscentes, idolorum cultum ab eo edoceri. Hæc ille vt audiit,
gratiore ira inflammatus, statim militi cuidam, qui in Proximi ordine adscriptus
erat, hoc imperat, vt sanctum virum è carcere eductum extra urbem obrunget, il-
lic nempe vbi prius eximia martyris Mauræ templum situm erat: post autem lo-
cus

M m m

cus ille carnificina factus est, templo scilicet illo à tyranno funditus euerſo, & ſolo adæquato, ac Maura nūcupato. Quo etiam in loco fœdera cum dæmonibus occultè ſanciebat: tametsi non ad extremum vſq; ſcelus hoc ipſius obſcurum fuerit. Prodidit enim id, quod clàm ab eo perpetrabatur, Suphlamij filius, ipſiſ ſacrificij loco dono datus: de quo nunc conſultò ſermonem ſilentio comprimemus.

Cap. 44.
Crudele
Coprony-
mi edictū.

Cùm igitur ſanctum virum morti addiſſet, conſeſſim edictum huiuſmodi per totam urbem promulgauit: Quisquis amicum, aut affinē, aut omnino genere con- iunctum habere, eumque occultare, aut etiam pullam veſtem ferre deprehendi fuerit, hic poſt varia tormentorum genera exilio mulſtabitur. Cernere igitur eam urbem grauiffima calamitate laborātem. Neque enim inimici duntaxat inimici apud Imperatorem facillimè accuſabant, ſed etiam amici, amicos, & fratres fratres, & ſerui dominos: atque, vt breui complectar, in grauiore luſtu ac plāctū tota vrbis verſabatur, quàm cū Iulianus & Valens imperij Romani clauum tenerent. At vero carnifex ille, qui miſſus fuerat, ſancto viro à Prætorio aſſumpto, colloque ipſum ac manibus ligno alligatis, ad eadem properabat. Eo autem die tyrannus è Palatio

Impius ty-
rannus de-
pictiones
Conciliorū
eradicari
iubet

progreſſus in Milij porticu ſtabat: vbi prius ſex illa œcumenica Concilia deſcripta erant, poſt autem crudelis Imperatoris inſu inducō opere delecta fuerant atq; eorum loco circus ille, quem amabat, ac plurimi faciebat, atq; aurigariis, quæ in delicijs habebat, atque Vrania cum, hoc eſt cæleſtem, cū ne terra quidē digna eſſet, appellārat, picti cernebantur. In hoc igitur loco cū ſuperbè ſtaret, omnes eum fauſtis omnibus proſequerentur, Nulla mihi, inquit, requies eſt: ita Immemorandi iſti exitium vitæ meæ afferunt. Hic verò quidam ipſius factioniſ: Et vbi nū- randem vllus eorum delituit, aut veſtigium vllum ipſorum in hac vrbe tua, aut in vlla alia ciuitate vel regione occultatū eſt, cū omnes funditus delicti ſint? En enim imperij quoque tui hoſtem, hoc eſt Auxentianum Stephanum, abduci hodie vidē,

Renocatur
S. Stephe-
nus à loco
ſupplicij ad
prætorium
grauiori
pena affi-
ciendus.
Pſal. 90.

vt, quas meritis eſt, poenas ſubeat. Tum Imperator: Et quid iucundius Stephano ac- cidere queat, quàm vt gladio vitam ſinat? Verum huius deſiderij minime compos futurus eſt. Multò enim grauiore mortis genere mulſtabitur, ſi feſtum ipſius diem in eade conſciamus. Quocirca nouus hic Herodes, atq; vxoris mancipium, reduci quam- primū eum in Prætorium iubet. Quod cū contigiſſet, rursus eum ijs Patribus, qui in vinculis erant, Dauidicos Pſalmos canebat, Qui habitat in adiutorio altissi- mi, & quæ deinceps ſequuntur.

Cap. 45.

Tyrannus autem cū vesperam totam in tibiaram & cithararum cantu tranſ- egiſſet, poſtridiè inſtructa ſplendidiffima cœna, cum ijs, qui ſuæ factionis erant, epulabatur. Cūque duos quosdam Fratres, tum dignitate claros, tum corporiſ ſimul atque animi pulchritudine florētes (quos poſteà inuidiæ ceſtro percitus inter- fecit) ſeorsum acciuiſſet, Ire ad Prætorium, inquit, ac meo nomine ad Auxentianum Stephanum hæc dicite. Vides quanta tui cura afficiar, vt qui tibi ex ipſis mortis fau- cibus erepto vitam conſeſſerim. Quocirca tandem aliquandò animum inſtectens, voluntati meæ obſequere. Non quidem me fugit, quin homo contumax & durus, ad contumelias potiùs nobis inferendas prorupturus ſit. Vos verò, ſi ſermonum il- lecebris ipſius animum inſtectere potueritis, rem gratam mihi feceritis, ac minime- rium iſtud veſtrum comprobabo. Sin iſtud ei perſuaderi nequeat, tandiū cū à vobis

Duo præcla-
ri frares à
tyrāno miſ-
ſi ad flagel-
landum ſan-
ctum Ste-
phanum, ei
Pepercerūt.

& à fronte & à tergo verberari volo, quoad miſerè animam eſſiauerit. Igitur præcla- ri illi duo fratres, poſtquam ad Prætorium venerūt, ſurioſam quidem illam tyrann- ni ſententiam ſancto viro exponunt, verum nullo eum malo prorsus affecterunt: quin potiùs, vbi eum ſermonibus ad cohortandum accommodatis confirmāſſent, ab eoque benedictionem accepſſent, ad reditum ſe accinxerunt. Quæ autem ad Imperatorem dixerūt, huiuſmodi fuerūt: Imperator, miſerum illum in priſtina ſen- tentia perſtātem, tuumque imperium in fauſtis omnibus proſequentem offendimus. Ac proinde tot plagis eum proſcidimus, vt penè ſpiritus omnis expers accer- nec certum ſit, an craſtino die inter viuos futurus ſit. Quæ quidem ex re cū miſer- cam lætitiā ferinus ille concepſſet, atque ingentem riſum eſſu diſſet, luxui, quo nihil ipſi charius erat, operam dare poſteà pergebat, vt qui vtrius, & eorum que vtri- tre inferiora ſunt, ſeruus eſſet.

Cap. 46.

At verò diuiniſſimus Stephanus ſub auroram ad ſe coacto monachorum agni- ne, poſtremum hunc ad eos ſermonem habuit. Valete Patres ac Fratres, valete: atque

SUI

90
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Cap. 48.

Impij extin-
ctum eius
cadaver,
multis con-
tumelijs af-
ficiunt.
Pfal. 21.

Ac ne sic quidem tamen suribundum illud vulgus animorum impetum remissit: verum per publicam viam adhuc eum raptabat. Et quidnam tandem ex sacrosanctis illis Stephani membris coronæ expers relictum est? Nam & manus ac pedes ad saxa offendentes conterebantur, & digiti vnâ cum vnguibus auellebantur, atque in terram spargebantur, & venter disrumpebatur, atque intestina omnia profluebant. Siquidem è scelestis illis hominibus vnus grauissimum lapidem vtraque manu acceptum in ipsius ventrem iniicit: vnde confestim abdita omnis viscerum furor infulsabat, nec contumelijs in eum debacchari cessabant, circundantes eum tanquam canes multi, atque omni modo reptantes ac diserpentes, saxisque per totam viam incessentes, non viri duntaxat, sed etiam mulieres. Quin ne puerilem quidem ætatem sanguinarij huius imperijs expertem reliquerunt. Nam ipsi quoque literario ludo relicto (sic enim Imperator iusserat) lapides manibus gestabant, iisque Stephanum insectabantur. Ac quicquid in eum, dum raptaretur, incidens, lapidem non iecisset, pœnas luebat, atque Imperatoris hostis censebatur. Quinetiam cum ad bouis locum, martyrem raptatum peruenissent, caupo quidam pisces coquens, vt eum raptari vidit, vitæ vsura ad hunc eum frui arbitratus, assumpto flagrante titione in caluaria ipsum ferit, ac reptans perfracto occipitio cerebrum effluere cœpit. Theodorus autem quidam vir pius tergo sequens, illud que è capite fluere videns, simulato lapsu sustulit, ac linteo fustim impositum in sinu abscondit. Atque ita deinde ad spectaculum rursus propinabat, nimirum cernere cupiens, quonam tandem sedato furore reliquias martyris proiecerent. At verò sanguinaria illa turba sanctum virum raptans, cum ad Monocionis monasteriũ accessisset, in animo habebat beati viri fororẽ (illuc enim diuinum vitæ genus colebat) per vim eiecere, eo que ipsam adigere, vt fratrum corpus tot certaminibus defunctum saxi pereret. Verum illa hoc prænoscens, atque in obscurum quoddam sepulcrum sese abdens, huiusmodi facinus effugit. Illi igitur spe hac sua deiecti, rursus martyris cadaver trahentes, in Ethnicorum reorum foueam proiciunt (vbi prius quidem diui Pelagij martyris templum erat, verum postea vetustate labefactatum impius Imperator euertit, atque in sepulcra redegerat, ac Pelagij sepulcretum nuncuparat) adeo vt tunc quoque locum illud haberet, Cum iniquus vir iustus deputatus est. Postmodum læti rediunt, qui latronum sententiam crudelitatis suæ immanitate superauerat, lætum tyrannum adeunt, velut dæmonis cuiusdam intemperijs diuexati, qui sceleratissimè in ipso pugnauerant. Quos quidem lubenti animo susceptos ad mensam suam eduliorum copia ornata adhibuit. Cumque illi ærumnosissimam martyris mortem referrent, audiens ille magnoperè ridebat ac lætitia diffundebatur, hominis, nè quid amplius dicam, cruciatus & calamitates in voluptatis materiam trahens. Atque hæc quidem ad hunc modum se habuerunt.

Cerebrum
capitis eius
effusum, à
pio Theo-
doro colli-
gitur.

Corp⁹ eius
in foueam
Ethnicorũ
reorum in-
ijciunt.
Esa. 53.
Luc. 21.

Coprony-
mi impietas
quanta.

Cap. 49.

1. Reg. 2.

Obscurũ
est cælum
tempore
mortis S.
Stephani.

Miraculum

Cap. 50.

Martyrio porrò perfunctus est ille egregius sanè luctator Stephanus tertio & quinquagesimo ætatis suæ anno, Nouembris mensis octauo & vicesimo die. Ceterum ne ea quidem miracula silentio præterire conuenit, quæ ab ipso (illius videlicet beneficio, qui dixit, Ego glorificantes me glorificabo: qui autem me contemnunt, erunt ignobiles) etiam post mortem patrata sunt. Eo enim ipso die, quo sanctum virum, vt Scripturæ verbis vtatur, aggressi viri sanguinum, tanquam arietem insignem de medio sustulerunt, cum tranquillum cælum esset, ac radijs solaribus colluceret, hora tertia ad orientalem aulae partem ignea nubes in montis vertice ad summas vrbs partes excurrens, vniuersum aërem horrenda caligine infecit, & obscurauit: atque, vt cum Propheta loquar, cernere erat diem ac non diem, & tenebras ac non noctem. Cumque vnâ cum ea vehemens turbo excitatus esset, ingens vis grandinis, magnitudinisque haud facillè credendæ, cecidit, idque circa palatium duntaxat: hincque multi in discrimen vitæ venerunt. Hæc scilicet sanctorum Deus prodigiosè patrare nouit, dum impios re ipsa coarguit: eos autem, qui ipsius metu pradii sunt, gloria afficit.

Porrò autem pius ille Theodorus, qui contractam capitis sancti viri partem sustulerat, cum ad beati Dijs monasterium profectus esset, eiusque antistitem remotis arbitris conuenisset, ei quacunque insignis athleta Stephanus eo die pertulisset, expo-

exposuit. Ille autem acerbè ingemiscens, ad quoddam protomartyris Stephani oratorium, quod ad dextram templi monasterij partem erat, eum ducit: atque vnam quandam educens, in ea diuinās illas reliquias collocat, præsentè ptero quodam monasterij, ac que fiebant inspectante. Ambo autem adorationis munere perfuncti, ranquàm thesaurum quendam ingentis precij, intra altare occultant. Interiecto verò aliquo tempore accusatur apud Imperatorē Theodorus. Nam ne eum quidem à tentatione liberum atque immunem liuor reliquit: verum, vt Imaginum adorator, exilio mulcatur, atque in Siciliam insulam vnà cum vxore ac liberis ablegatur. Quem, cum diurno tempore exilij causa illic cōmoratus fuisset, in patriam rursus reduxit iustus iudex Deus. Reductionis autē modus huiusmodi fuit. Etenim adolescens ille, de quo proximè verba fecimus, ad maturam ætatem prouectus, cum antistite agebat, vt diaconus crearetur. Quod cum ab eo impetrare non posset, (vt qui & iuuenilem ipsius ætatem perspiceret, & viri socordiam exploratam haberet) se grauisimo eum malo affecturum comminatus est. Itaque vnam illam occultè surripit, atque ad Imperatorem currit, eique rem totam exponit. Antistes enim meus, inquit, vnà cum Theodoro, qui in Siciliam exilij causa missus est, damnatorum, quos tu vt nocentes & facinorosos morte afficis, oĩa colit atque adorat: te autem tyrannum ac nouum apostatam appellat. His auditis Imperator ira inflammat, atque antistitem quidem illum correptum, ac vinculis firmissimè adstrictum in carcere custodiri iubet: Theodorum autem è Sicilia reductum dignas huiusmodi facinore pœnas subire: puerum deniquè ad vtrumque conuincendum asseruari. Reducitur itaque à Sicilia Theodorus. Statimque & eum & antistitè in medium producit Imperator: atque in faciem ipsis puerum sistit, vt quod factum fuerat, indicaret. Cùm autem illi nihil se huius rei scire assererent, vnam afferre iubetur adolescens. Atque (ò ingens miraculum!) euanescit illa, nec huc vsque reperiri potest. Itaque vacuis manibus reuertitur: Imperator pudore suffunditur, atque id quod contigerat, premere atque occultare conatur, nè illustriorem etiam, quàm antè, sancti viri gloriam reddat. Neque enim ipsum fugiebat, quin diuinum Stephanum omnes penè sanctum confiterentur. Iuuenem autem illum, vt calumniatorem, multis verberibus laceratum exilio mandat. Sic nimirum Deus iustos è tentationibus eripere, impios autem eorum loco tradere nouit.

Diuina ei⁹ reliquie in vna quanda recon- duntur.

Pius Theo- dorus exilio mulcatur.

Dereftabile cuiusdā in- iudiosifaci- nus.

Stupendum miraculum.

2. Pet. 2.

Cap. 51.

Diuinitis puniuntur an- cilla que do- minam suā & S. Stepha- num falso acculauit. Ephes. 6.

RIUS
Der
III
S

Quin ne versutā quidem illa ancilla, quæ & sanctum virum, & heram suam acculauerat, iustum Dei iudicium effugit. Nam cùm trans turbam ad Aulicalamum peruenisset, seque fabulam detecturam esse confir maret, & quonam modo, vt sancto viro calumniam strueret, subornata fuisset, nisi ipse quod promiserat expleret, id ille metuens, cuidam eorum, qui legendis Bithyniæ tributis præerant, eam in matrimonium collocat. Prægnans autem facta, gemellos filios in lucem edit. Cæterum sub mediam noctem repente conturbati infantes illi, arreptis maternis mammillis, horrendumque in modum excisis, eam protinùs necant, atque vnà cum ea viperini illi scetus extinguntur. Tales pœnas lycophanta pependerunt: talem eam mercedem tulit, quæ sanctum virum falsi criminis reum egerat. Hæ sunt clarissimi Stephani monastica palæstra, hæc athletica certamina: quibus, cùm non modo aduersus carnem & sanguinem, sed etiam aduersus principatus & potestates dimicasset, amplissimum præmium reportauit, nimirum vt ipsi Trinitati laudatus adstet adhuc monasticis sudoribus & athletico cruore gestatus: cui vnam nos quoque ipsius precibus atque intercessione adstemus, per Christi gratiam ac misericordiam, quem decet omnis gloria, vnà cum principij experte Patre, & viuifico Spiritu, nunc & semper, & in secula, seculorum, Amen.